

บทที่ 4

ผลประโยชน์และผลกระทบทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย

ช่วงเวลาหลายปีก่อนสงครามเย็นยุติลง ประเทศอภิมหาอำนาจคือ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต รวมทั้งพันธมิตรของแต่ละฝ่ายได้ให้ความสำคัญแก่อำนาจทางการทหาร ส่วนเรื่องเศรษฐกิจถึงแม้จะมองกันว่าเป็นเรื่องสำคัญแต่ยังคงถือเป็นเรื่องอันดับรอง อย่างไรก็ตามเมื่อสงครามเย็นยุติลงความขัดแย้งกันทางการเมืองและอุดมการณ์ระหว่างประเทศระหว่างประเทศอภิมหาอำนาจได้ลดความสำคัญลงไปสู่ผลให้ประชาคมโลกมีเสถียรภาพยิ่งขึ้นและเป็นการเปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรไปในด้านการพัฒนาและแก้ปัญหาพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อความก้าวหน้าและการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติมากขึ้น¹ ดังนั้นประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจก็ค่อย ๆ ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญมากขึ้น โดยได้รับการยอมรับว่าเศรษฐกิจเป็นพลังที่สำคัญประการหนึ่งในกิจกรรมระหว่างประเทศ²

ดังนั้น เมื่อประเด็นทางเศรษฐกิจมีความสำคัญมากขึ้นภายหลังสงครามเย็นย่อมส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ เล็งเห็นความสำคัญที่จะขยายสู่ทางการดำเนินความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างกันมากขึ้น ทำให้การแข่งขันทางเศรษฐกิจกับการค้าระหว่างประเทศกลายเป็นกิจกรรมสำคัญของรัฐทั้งหลาย รวมทั้งสหรัฐอเมริกาด้วย ในบทนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาผลประโยชน์และผลกระทบทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นกับประเทศไทย โดยสหรัฐอเมริกามีผลประโยชน์ที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียและเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นมาสหรัฐอเมริกาได้มีการดำเนินการเพื่อรักษาหรือขยายผลประโยชน์ของตนโดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญในภูมิภาคนี้และในกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้นมีตัวแทนของประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจให้เงินกู้กับประเทศต่าง ๆ ที่เกิดปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน โดยเป็นคณะกรรมการบริหารแบบได้รับการแต่งตั้งของกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่พิจารณาจากประเทศที่มีปริมาณการให้เงินสนับสนุนต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศมากที่สุดกับประเทศอื่น ๆ อีก 4

¹ธีระ นุชเปี่ยม, “เอเชียหลังยุคสงครามเย็น,” เอเชียปริทัศน์ 15 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2535) : 1.

²สมพงษ์ จูมาก, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน (ทศวรรษ 1990 และแนวโน้ม (กรุงเทพฯ : ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 6.

ประเทศ คือ ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนี ซึ่งสหรัฐอเมริกาวิธีปกป้องและขยายผลประโยชน์ของตนในวิกฤตการณ์การเงินในเอเชียเด่นชัดแตกต่างกับประเทศอื่น ๆ

โดยการศึกษาในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจขึ้นกับประเทศไทย จะทำการศึกษาผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจทั้ง 5 ประเทศ ส่วนช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นกับประเทศไทยเป็นประเทศแรกและได้ส่งผลกระทบไปยังประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย จนบางประเทศต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศเหมือนกับประเทศไทยนั้น จะทำการศึกษาพฤติกรรมของสหรัฐอเมริกาในด้านความต้องการรักษาและขยายผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของตนโดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นประเทศที่มีปริมาณการให้เงินสนับสนุนกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศมากที่สุด ทำให้มีอิทธิพลในการบริหารงาน การตัดสินใจเป็นอย่างมาก โดยการศึกษาแยกไปตามหัวข้อต่าง ๆ ต่อไปนี้ ประเด็นแรก ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย ประเด็นที่สอง ผลประโยชน์และผลกระทบของประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ประเด็นที่สาม การให้เงินกู้ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศกับประเทศไทย และประเด็นสุดท้าย คือผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาและการมีบทบาทนำในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

4.1 ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย

เมื่อความสำคัญในด้านเศรษฐกิจมีมากขึ้น ดังนั้น ความต้องการดำเนินความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างกันจึงมากขึ้นตามไปด้วย ทำให้ประเทศต่าง ๆ ย่อมต้องแสวงหาช่องทางในการดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันให้มากขึ้น โดยขยายการดำเนินความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจไปยังตลาดที่มีศักยภาพและมีช่องทางที่เอื้อประโยชน์กับประเทศของตน ภูมิภาคที่มีความน่าสนใจต่อประเทศเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้าและการลงทุน คือ ภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเมื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ และประเทศไทยนั้น กลุ่มประเทศเหล่านี้เป็นกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี ค.ศ. 1987 - 1996 มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจรวมและประมาณร้อยละ 7 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.4 ต่อปีเท่านั้น³

³“ทิศทางเศรษฐกิจในเอเชีย,” สยามจดหมายเหตุ 22 (18 - 24 พฤศจิกายน 2540) : 1280.

4.1.1 การส่งออกและการนำเข้าสินค้าของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 มูลค่าการส่งออกสินค้าของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐฯ

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
<u>แบ่งตามกลุ่มประเทศ</u>							
1. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม	258,346	261,827	268,120	293,795	334,139	351,554	380,839
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา	162,968	185,246	196,885	218,345	248,734	270,761	306,387
2.1 ประเทศในแอฟริกา	6,103	6,794	6,530	6,359	6,904	7,438	7,545
2.2 ประเทศในเอเชีย	67,616	74,068	82,126	91,832	115,606	119,911	127,579
<u>10 อันดับแรก</u>							
- เกาหลีใต้	15,518	14,630	14,776	18,028	25,413	26,583	25,067
- ใต้หวัน	13,191	15,205	16,250	17,078	19,295	18,413	20,388
- สิงคโปร์	8,808	9,620	11,676	13,022	15,318	16,686	17,727
- ฮังการี	8,140	9,069	9,873	11,445	14,220	13,956	15,115
- จีน	6,287	7,470	8,767	9,287	11,749	11,978	12,805
- มาเลเซีย	3,902	4,396	6,065	6,965	8,818	8,521	10,828
- ฟิลิปปินส์	2,269	2,753	3,529	3,888	5,294	6,125	7,427
- ไทย	3,758	3,982	3,769	4,861	6,402	7,211	7,357
- อินโดนีเซีย	1,892	2,778	2,922	2,811	3,395	3,965	4,532
- อินเดีย	2,003	1,914	2,263	2,296	3,296	3,318	3,616
2.3 ประเทศในยุโรป	7,784	8,708	10,153	8,676	9,549	10,916	12,092
2.4 ประเทศในตะวันออกกลาง	17,995	19,938	19,604	18,890	20,339	23,080	24,762
2.5 ประเทศในมหาสมุทรแปซิฟิก	63,471	75,739	78,472	92,588	96,336	109,417	134,409
<u>แบ่งตามร้อยละ</u>							
1. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม	61.3	58.5	57.6	57.3	57.3	56.4	55.4
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา	38.6	41.4	42.3	42.6	42.6	43.5	44.6
2.1 ในแอฟริกา	1.4	1.5	1.4	1.2	1.2	1.2	1.1
2.2 ในเอเชีย	16.0	16.6	17.6	17.9	19.8	19.2	18.6
2.3 ในยุโรป	1.8	1.9	2.2	1.7	1.6	1.8	1.8
2.4 ในตะวันออกกลาง	4.3	4.5	4.2	3.7	3.5	3.7	3.6
2.5 ในมหาสมุทรแปซิฟิก	15.0	16.9	16.9	18.1	16.5	17.6	19.5

ที่มา : IMF Direction of Trade Statistics Yearbook 1998.

ตารางที่ 4. 2 มูลค่าการนำเข้าสินค้าของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
<u>แบ่งตามกลุ่มประเทศ</u>							
1. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม	298,614	318,698	349,541	392,822	428,911	443,251	477,802
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา	210,684	233,901	250,466	296,488	342,034	374,034	420,857
2.1 ประเทศในแอฟริกา	14,940	14,650	15,119	14,507	15,586	18,746	20,470
2.2 ประเทศในเอเชีย	108,295	126,130	134,654	164,196	190,177	199,678	220,563
<u>10 อันดับแรก</u>							
- จีน	20,305	27,413	31,183	41,362	48,521	54,409	65,832
- ใต้หวัน	4,229	25,806	26,300	27,942	30,158	31,023	33,718
- เกาหลีใต้	17,742	17,362	14,910	20,375	24,891	23,297	23,798
- สิงคโปร์	10,216	11,560	13,050	15,657	18,898	20,648	20,368
- มาเลเซีย	6,347	8,540	10,923	14,419	17,981	18,331	18,523
- ไทย	6,451	7,927	8,982	10,799	11,854	11,798	13,056
- ฮองกง	9,740	10,266	10,000	10,142	10,745	10,262	10,675
- อินโดนีเซีย	3,567	4,704	5,887	7,020	7,955	8,743	9,754
- อินเดีย	3,429	4,066	4,076	5,663	6,091	6,528	7,712
- ศรีลังกา	655	858	1,077	1,173	1,343	1,477	1,711
2.3 ประเทศในยุโรป	3,910	3,937	5,713	8,585	10,136	10,044	12,002
2.4 ประเทศในตะวันออกกลาง	17,485	17,327	17,190	17,392	18,090	19,874	22,498
2.5 ประเทศในมหาสมุทรแปซิฟิก	65,755	71,858	77,790	91,809	108,045	126,191	144,321
<u>แบ่งตามร้อยละ</u>							
1. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม	58.6	57.5	58.3	57.0	55.6	54.2	53.2
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา	41.4	42.3	41.7	43.0	44.4	45.8	46.8
2.1 ในแอฟริกา	2.9	2.7	2.5	2.1	2.0	2.3	2.3
2.2 ในเอเชีย	21.3	22.8	22.4	23.8	24.7	24.4	24.5
2.3 ในยุโรป	0.8	0.7	1.0	1.2	1.3	1.2	1.3
2.4 ในตะวันออกกลาง	3.4	3.1	2.9	2.5	2.3	2.4	2.5
2.5 ในมหาสมุทรแปซิฟิก	12.9	13.0	13.0	13.3	14.0	15.4	16.1

ที่มา : IMF Direction of Trade Statistics Yearbook 1998.

จากตารางที่ 4.1 แสดงการส่งออกสินค้าของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ นั้น พบว่าการส่งออกของสหรัฐอเมริกาไปยังกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมด้วยกันนั้นมีปริมาณสูงมากกว่ากลุ่มประเทศกำลังพัฒนา โดยมีมูลค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 - 1997 ประมาณ 306,946 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนการส่งออกสินค้าของสหรัฐอเมริกาไปยังกลุ่มประเทศกำลังพัฒนามีมูลค่าเฉลี่ยประมาณ 221,904 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยการส่งออกสินค้าไปยังกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมมีมากกว่ากลุ่มประเทศกำลังพัฒนา โดยเมื่อพิจารณาตามสัดส่วนนั้นในปี ค.ศ. 1991 คือร้อยละ 61.3 และ ร้อยละ 38.6 ตามลำดับ

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนการส่งออกสินค้าของสหรัฐอเมริกาดังแต่ปี ค.ศ. 1991 - 1997 พบว่าการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมด้วยกันมีสัดส่วนลดลงเรื่อย ๆ ในขณะที่มีการส่งออกสินค้าไปยังกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้น โดยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มจากร้อยละ 38.6 ในปี ค.ศ. 1991 เป็นร้อยละ 44.6 ในปี ค.ศ. 1997 โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่สหรัฐอเมริกามีการส่งออกไปมากที่สุด คือ กลุ่มประเทศในเอเชีย โดยมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปีจากปี ค.ศ. 1991 - 1997 เฉลี่ยเป็นมูลค่า 82,677 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และประเทศไทยเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 8 ของสหรัฐอเมริกา โดยมีมูลค่า 7,357 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 1997 แสดงให้เห็นว่าภูมิภาคเอเชียเป็นตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญที่สุดในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาของสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเมื่อประเทศทั้งหลายประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกสินค้ามายังภูมิภาคนี้มีสัดส่วนลดลง จากสัดส่วนร้อยละ 19.2 ในปี ค.ศ. 1996 เหลือร้อยละ 18.6 ในปี ค.ศ. 1997 แม้ว่า การส่งออกมายังประเทศที่สำคัญ 10 อันดับแรกยังไม่ลดลงยกเว้นเกาหลีใต้ แต่สหรัฐอเมริกาได้รับผลกระทบในปี ค.ศ. 1998

ส่วนตารางที่ 4.2 ที่แสดงการนำเข้าสินค้าของสหรัฐอเมริกาจากภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ นั้น พบว่าสหรัฐอเมริกามีการนำเข้าสินค้าจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมด้วยกันตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 - 1997 มีมูลค่าเฉลี่ย 387,091 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีการนำเข้าสินค้าจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา มูลค่าเฉลี่ย 304,066 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเริ่มมีการนำเข้าสินค้าจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมลดลงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 - 1997 จากร้อยละ 58.3 เหลือร้อยละ 53.2 ในขณะที่นำเข้าสินค้าจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนามากขึ้นในช่วงปีเดียวกันจากร้อยละ 41.7 เป็นร้อยละ 46.8 โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่สหรัฐอเมริกานำเข้าสินค้ามากที่สุด คือ กลุ่มประเทศในเอเชีย โดยมีมูลค่าการนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้นทุกปี จากมูลค่า 108,295 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (สัดส่วนร้อยละ 21.3) ในปี ค.ศ. 1991 เป็น 220,565 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 1997 (สัดส่วนร้อยละ 24.5) นั้น กลุ่มประเทศที่มีการนำเข้า

สินค้ามากที่สุดคือ กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นเอง และประเทศไทยเป็นประเทศคู่ค้าอันดับ 6 ของสหรัฐอเมริกา โดยมีมูลค่า 13,056 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 1997 เมื่อกลุ่มประเทศเหล่านี้ประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นทำให้ค่าเงินของกลุ่มประเทศเหล่านี้อ่อนตัวลงส่งผลให้สินค้าของเอเชียมีราคาถูกลงในตลาดต่างประเทศ ส่งผลให้มีการนำเข้าสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกามากขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่ออย่างมากให้กับสหรัฐอเมริกาเมื่อมีสัดส่วนการนำเข้าจากภูมิภาคเอเชียมากขึ้น

4.1.2 การลงทุนทางตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย

ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจนอกจากมีการส่งออกและการนำเข้าสินค้าแล้ว การลงทุนของต่างประเทศก็มีความสำคัญในภูมิภาคนี้อย่างมากโดยในช่วงทศวรรษ 1980 การเติบโตทางเศรษฐกิจของเอเชียมาจากการลงทุนของต่างประเทศเป็นหลักคิดเป็นอัตราเกือบครึ่งหนึ่งของการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะทำการวิจัยเฉพาะการลงทุนทางตรงเท่านั้น

การลงทุนต่างประเทศ สามารถแยกพิจารณาตามระยะเวลาได้ 2 ประเภท ดังนี้⁴

1. การลงทุนระยะสั้น หมายถึง การลงทุนในสินทรัพย์ซึ่งมีอายุสั้นกว่า 1 ปี เช่น การรับซื้อตั๋วแลกเงินจากผู้ส่งออก เป็นต้น สำหรับปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นการลงทุนจากต่างประเทศ ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยในประเทศผู้ลงทุนกับประเทศผู้รับทุน การเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศซึ่งมีส่วนในการกำหนดความเสี่ยงในการลงทุน

2. การลงทุนระยะยาว หมายถึง การลงทุนที่มีระยะเวลายาวนานเกิน 1 ปี ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การลงทุนทางอ้อม หมายถึง การลงทุนในรูปการซื้อขายหลักทรัพย์ทางการเงิน เช่น หุ้นกู้ หุ้นสามัญ และพันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น ผลตอบแทนที่ได้รับจะอยู่ในรูปเงินปันผล

2.2 การลงทุนทางตรง หมายถึง การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อที่จะเข้าไปควบคุมการจัดการภายใน ผลตอบแทนที่ได้รับจะอยู่ในรูปผลกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงาน

⁴ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย, “อาเซียน : ทำเลทองของการลงทุนจากต่างประเทศ,” สรุปข่าวธุรกิจ 21 (16 - 31 พฤษภาคม 2533) : 24.

ตารางที่ 4.3 เงินลงทุนทางตรงไปยังประเทศในเอเชียที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง 10 ประเทศ

มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐฯ

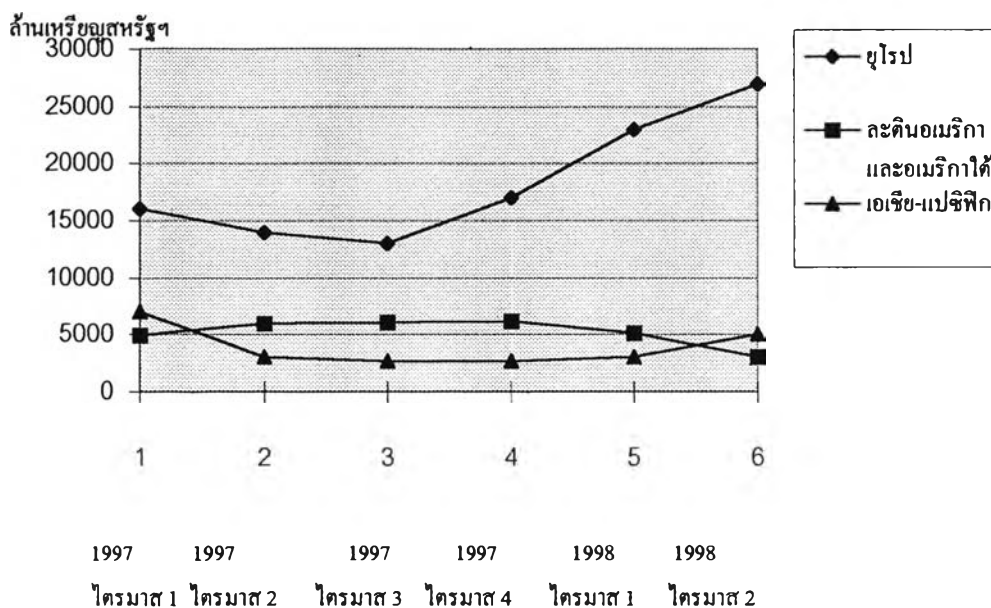
	1996	1997
รวมทั้งหมด	77,624	82,411
จีน	40,900	45,300
สิงคโปร์	9,440	10,000
อินโดนีเซีย	6,194	5,350
มาเลเซีย	4,672	3,754
ไทย	2,268	3,600
อินเดีย	2,382	3,264
ฮ่องกง	2,500	2,600
เกาหลีใต้	2,325	2,341
ไต้หวัน	1,864	2,248
ฟิลิปปินส์	1,520	1,253

ที่มา : “Changes Emerge in Foreign Investment into Asia,” Available from <http://www.unctad.org/en/press/pr2779en.htm>; INTERNET.

จากตารางที่ 4.3 เงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศที่มายังประเทศในเอเชียนั้น ประเทศที่มีเงินลงทุนทางตรงมากที่สุด คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ส่วนประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 5 โดยในปี ค.ศ. 1997 จำนวนเงินไหลเข้าและเงินไหลออกที่มาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีมูลค่ามากกว่าร้อยละ 90 จากเงินลงทุนทางตรงที่ไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมด แม้ประเทศในเอเชียประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจแต่กลับมีเงินไหลเข้ามากขึ้น เหตุผลคือในช่วงระยะสั้นและระยะปานกลางนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศที่จะเข้ามาลงทุนเพราะมีการลดลงของต้นทุนสำหรับบริษัทที่ต้องการมาลงทุน ไม่ว่าจะเป็นด้านการก่อตั้งหรือการขยายการผลิตในประเทศเหล่านี้ (อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศไทย) เป็นอันมาก

⁵“Changes Emerge in Foreign Investment into Asia,” Available from <http://www.unctad.org/en/press/pr2779en.htm>; INTERNET.

แผนภูมิที่ 4.1 การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

ที่มา : Bureau of Economic Analysis, U.S.A.

ตารางที่ 4.4 การลงทุนทางตรงของประเทศสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐฯ

	1995	1996	1997	1998
รวมทั้งหมด	92,074	84,426	99,517	121,644
แคนาดา	8,602	7,181	7,493	10,259
ยุโรป	52,275	40,148	51,698	74,638
อเมริกาใต้	11,751	7,957	10,767	7,248
อเมริกากลาง	4,044	3,810	7,096	5,471
ประเทศแถบมหาสมุทรอื่น ๆ	245	6,371	4,104	5,301
แอฟริกา	352	1,678	3,371	2,712
ตะวันออกกลาง	879	467	601	2,062
เอเชีย	8,040	10,434	10,667	12,382

ที่มา : Available from <http://www.bea.gov.bea/di/longctyx.htm>; INTERNET.

โดยแผนภูมิที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในเอเชีย ประเทศสหรัฐอเมริกา กลับมีการลงทุนมายังภูมิภาคนี้มากขึ้นในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปี ค.ศ. 1998 มากกว่า ภูมิภาคอเมริกาใต้ที่เคยเป็นอันดับ 2 จากการลงทุนทางตรงของสหรัฐอเมริกา ส่วนตารางที่ 4.4 ที่แสดงการลงทุนทางตรงของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ นั้น กลุ่มประเทศที่สหรัฐอเมริการมีการลงทุนทางตรงมากที่สุด คือ กลุ่มประเทศในยุโรป มีมูลค่าในปี ค.ศ. 1995 จำนวน 52,275 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็น 74,638 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1998 อันดับที่ 2 คือ ภูมิภาคอเมริกาใต้ และอันดับที่ 3 คือ ภูมิภาคเอเชีย แต่ต่อมาใน ค.ศ. 1998 ในช่วงที่เอเชียกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอยู่นั้นสหรัฐอเมริการกลับมีการลงทุนทางตรงในภูมิภาคเอเชียนี้มากขึ้นเป็น 12,382 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มากกว่าภูมิภาคอเมริกาใต้ที่ลดลงเหลือ 7,248 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากเมื่อประเทศเหล่านี้ประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ย่อมเป็นโอกาสให้กับบริษัททั้งหลายของสหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนในประเทศเหล่านี้ได้มากขึ้น ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าบริษัททั้งหลายของสหรัฐอเมริกาได้ใช้เงินจำนวน 5.8 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในเอเชียในช่วง 6 เดือนแรกของปี ค.ศ. 1998 ซึ่งมากกว่าจำนวน 1.2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1997 เปรียบเทียบในช่วงเวลาเดียวกัน⁶

ตารางที่ 4.5 การลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในกลุ่มประเทศอาเซียน 4 ประเทศและประเทศเกาหลีใต้

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	1997				1998	
	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2
อินโดนีเซีย	231	298	156	-125	463	-42
เกาหลีใต้	66	175	142	378	68	160
มาเลเซีย	371	317	-131	79	121	91
ฟิลิปปินส์	37	-91	217	128	137	187
ไทย	-141	48	140	-178	136	298
รวม	564	747	524	282	925	694

ที่มา : Bureau of Economic Analysis, U.S.A.

⁶William J. Holstein, "U.S. Firms Go Bottom Fishing," U.S. News and World Report Available from <http://gw2.epnet.com/fulltext.asp?resultSetId=000000020000- - - - -&hiNum=1&booleanTerm=Foreign%20ir13/2/42%2; INTERNET>.

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกามีการลงทุนทางตรงเข้ามายังประเทศที่ขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศมากที่สุดในช่วงไตรมาสที่สอง ของปี ค.ศ. 1998 คือ ประเทศไทยจำนวน 298 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมาคือ เกาหลีใต้ จำนวน 160 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนอินโดนีเซียนั้น การลงทุนทางตรงของสหรัฐอเมริกาในไตรมาสที่ 2 ลดลงอย่างมาก

4.1.3 หนี้สินต่างประเทศของประเทศไทยและประเทศในเอเชีย

ประเทศในเอเชีย โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือได้ว่ามีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงอย่างรวดเร็วในช่วงนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการใช้เงินกู้จากธนาคารต่างประเทศเพื่อมาใช้ในการลงทุนในประเทศด้านต่างๆ แต่การนำเงินกู้มาใช้นั้นมิได้มีประสิทธิภาพเพียงพอ การกู้เงินมักเป็นการนำไปลงทุนเพื่อเก็งกำไรระยะสั้นมิได้เป็นการลงทุนเพื่อผลตอบแทนในระยะยาวนัก ก่อให้เกิดปัญหาจนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นมาอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทย อินโดนีเซีย และเกาหลีใต้

ตารางที่ 4.6 หนี้สินต่อธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ ถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1997

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	หนี้สิน ทั้งหมด	หนี้สิน ระยะสั้น	หนี้สินระยะสั้น (ร้อยละ)	รวมหนี้สิน ต่อ GDP	เงินสำรองระยะสั้น (ร้อยละ)
<u>กลุ่มประเทศอาเซียน</u>					
1. อินโดนีเซีย	58.7	34.7	59.1	26.5	162.9
2. มาเลเซีย	28.8	16.3	56.6	29.3	60.9
3. ฟิลิปปินส์	14.1	8.3	58.9	16.2	72.6
4. ไทย	69.4	45.6	65.7	38.1	141.1
<u>กลุ่มประเทศเอเชียอื่นๆ</u>					
1. สาธารณรัฐประชาชนจีน	57.9	30.1	52.0	7.1	23.4
2. เกาหลีใต้	103.4	70.2	67.9	21.3	210.6
3. ไต้หวัน	25.2	22.0	87.3	9.2	24.3

ที่มา : Cited in Manuel F. Montes, "Diagnoses of the Asian Crisis - Implications for Currency Arrangements," Strengthening Cooperation Among Asian Economics in Crisis, ed. Ippei Yamazawa, (Tokyo : Aiko Printing Co. Ltd, 1999), p. 23.

จากตารางที่ 4.6 ประเทศที่มีหนี้สินระยะสั้นมากที่สุด คือ เกาหลีใต้ รองลงมาคือประเทศไทย และอินโดนีเซีย โดยการมีหนี้สินระยะสั้นมากได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นจากต่างประเทศอย่างมาก

ตารางที่ 4.7 จำนวนเงินกู้ของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย

ประเทศ	จำนวนเงิน (พันล้านเหรียญสหรัฐ)	ร้อยละ
1. เกาหลีใต้	10	10
2. อินโดนีเซีย	4.6	8
3. ไทย	4	6
4. มาเลเซีย	2.4	8

ที่มา : BIS

จากตารางที่ 4.7 เงินกู้ที่ทางธนาคารของสหรัฐอเมริกาปล่อยกู้ให้กับประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย และประเทศไทยนั้นมีมูลค่าค่อนข้างน้อยมากโดยจากทุกประเทศนั้นไม่เกินร้อยละ 10 จากเงินกู้ของประเทศอื่น ๆ ทั้งหมดที่ปล่อยกู้ให้กับประเทศในเอเชีย โดยประเทศที่สหรัฐอเมริกาปล่อยกู้ให้สูงสุดจากตารางคือ เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย

4.2 ผลประโยชน์ และผลกระทบของประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ในประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ในเอเชีย

นอกจากสหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อภูมิภาคเอเชียอย่างมากแล้ว ประเทศอื่น ๆ คือ ญี่ปุ่นและประเทศในยุโรป (อังกฤษ เยอรมนี และฝรั่งเศส) มีผลประโยชน์ในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชียเช่นเดียวกัน ดังนี้

4.2.1 การส่งออกและการนำเข้าสินค้าของประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ต่อประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ 4.8 มูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศญี่ปุ่นต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
แบ่งตามกลุ่มประเทศ							
1. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม	175,306	183,358	186,249	199,682	211,302	193,698	203,138
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา	139,268	156,257	176,094	195,325	231,426	217,294	217,728
2.1 ประเทศในแอฟริกา	4,960	5,673	6,432	5,777	6,331	1,815	4,196
2.2 ประเทศในเอเชีย	105,902	117,620	136,794	158,396	193,411	181,491	177,534
10 อันดับแรก							
- ใต้หวัน	18,275	21,166	22,184	23,790	28,984	25,986	27,557
- เกาหลีใต้	20,088	17,786	19,192	24,361	31,292	29,369	26,097
- ฮังกง	16,337	20,779	22,828	25,743	27,780	25,364	27,257
- จีน	8,605	11,967	17,353	18,687	21,934	21,827	21,692
- สิงคโปร์	12,228	12,981	16,672	19,605	23,006	20,800	20,264
- ไทย	9,446	10,384	12,317	14,700	19,719	18,301	14,615
- มาเลเซีย	7,649	8,128	9,690	12,364	16,802	15,341	14,524
- อินโดนีเซีย	5,618	5,582	6,045	7,674	9,969	9,059	10,190
- ฟิลิปปินส์	2,662	3,520	4,839	5,893	7,100	8,397	8,694
- อินเดีย	1,525	1,488	1,536	2,048	2,543	2,439	2,208
2.3 ประเทศในยุโรป	4,344	3,133	3,992	2,868	3,406	3,594	4,580
2.4 ประเทศในตะวันออกกลาง	11,841	14,779	12,913	10,711	9,669	10,599	11,578
2.5 ประเทศในมหาสมุทรแปซิฟิก	12,221	15,052	15,963	17,573	18,610	16,794	19,839
แบ่งตามร้อยละ							
1. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม	55.7	54.0	51.4	50.5	47.7	47.1	48.2
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา	44.2	46.0	48.6	49.4	52.2	52.8	51.7
2.1 ในแอฟริกา	1.6	1.7	1.8	1.5	1.4	1.2	1.0
2.2 ในเอเชีย	33.6	34.6	37.7	40.1	43.7	44.1	42.2
2.3 ในยุโรป	1.4	0.9	1.1	0.7	0.8	0.9	1.1
2.4 ในตะวันออกกลาง	3.8	4.3	3.6	2.7	2.2	2.6	2.7
2.5 ในมหาสมุทรแปซิฟิก	3.9	4.4	4.4	4.4	4.2	4.1	4.7

ที่มา : IMF Direction of Trade Statistics Yearbook 1998.

ตารางที่ 4.9 มูลค่าการนำเข้าสินค้าของประเทศญี่ปุ่นต่อประเทศต่าง ๆ

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
<u>แบ่งตามกลุ่มประเทศ</u>							
1. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม	115,122	112,207	114,978	130,510	157,985	161,017	152,704
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา	121,071	120,216	127,328	143,218	177,520	188,123	185,535
2.1 ประเทศในแอฟริกา	3,633	3,425	3,692	3,935	4,531	4,901	4,681
2.2 ประเทศในเอเชีย	74,533	76,112	83,736	98,036	124,036	131,695	126,111
<u>10 อันดับแรก</u>							
- จีน	14,248	16,972	20,651	27,269	35,922	40,405	41,827
- เกาหลีใต้	12,381	11,596	11,742	13,524	17,330	15,980	14,606
- อินโดนีเซีย	12,783	12,239	12,537	12,883	14,199	15,223	14,605
- ใต้หวัน	9,488	9,449	9,697	10,719	14,329	14,968	12,476
- มาเลเซีย	6,458	6,556	7,676	8,201	10,545	11,762	11,372
- ไทย	5,258	5,950	6,526	8,181	10,130	10,266	9,568
- สิงคโปร์	3,417	3,094	3,619	4,654	6,846	7,332	5,875
- ฟิลิปปินส์	2,347	2,303	2,427	2,371	3,495	4,511	5,014
- อินเดีย	2,186	2,035	2,287	2,650	2,917	2,852	2,658
- ฮังการี	2,066	2,046	1,997	2,146	2,736	2,577	2,248
2.3 ประเทศในยุโรป	4,319	3,210	3,597	4,649	5,867	5,108	5,271
2.4 ประเทศในตะวันออกกลาง	29,252	29,233	27,288	27,810	31,649	35,236	38,276
2.5 ประเทศในมหาสมุทรแปซิฟิก	9,335	8,236	8,015	9,088	11,437	11,184	11,194
<u>แบ่งตามร้อยละ</u>							
1. กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม	48.7	48.2	47.6	47.6	47.0	46.1	45.1
2. กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา	51.2	51.6	52.3	52.2	52.8	53.8	54.8
2.1 ในแอฟริกา	1.5	1.5	1.5	1.4	1.3	1.4	1.4
2.2 ในเอเชีย	31.5	32.7	34.7	35.8	36.9	37.7	37.2
2.3 ในยุโรป	1.8	1.4	1.5	1.6	1.7	1.5	1.6
2.4 ในตะวันออกกลาง	12.4	12.6	11.3	10.1	9.4	10.1	11.3
2.5 ในมหาสมุทรแปซิฟิก	3.9	3.5	3.3	3.3	3.4	3.2	3.3
2.6 กลุ่มประเทศอื่น ๆ	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1

ที่มา : IMF Direction of Trade Statistics Yearbook 1998.

เมื่อพิจารณาดูตารางที่ 4.8 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของญี่ปุ่นไปยังภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ นั้น กลุ่มประเทศที่ญี่ปุ่นส่งออกไปมากที่สุด คือ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมตั้งแต่ปีค.ศ. 1991-1997 มีมูลค่าเฉลี่ย 193,247 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมีการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในช่วงปีเดียวกัน มีมูลค่าเฉลี่ย 190,485 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่ต่อมาสัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมลดลงในปี ค.ศ. 1991 จากร้อยละ 55.7 เหลือร้อยละ 48.2 ในปี ค.ศ. 1997 ในขณะที่มีการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 44.2 เป็นร้อยละ 51.7 ในช่วงเวลาเดียวกัน

โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ญี่ปุ่นส่งออกสินค้าไปมากที่สุด คือ ภูมิภาคเอเชีย โดยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 1991 มูลค่า 105,902 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (สัดส่วนร้อยละ 33.6) เป็น 181,491 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (สัดส่วนร้อยละ 44.1) ในปี ค.ศ. 1996 โดยกลุ่มประเทศที่เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญคือ กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเมื่อประเทศเหล่านี้ประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้ญี่ปุ่นส่งออกสินค้ามายังกลุ่มประเทศเหล่านี้ได้ลดลง โดยประเทศที่ประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจคือ ประเทศไทยและเกาหลีใต้มีมูลค่าลดลงอย่างมาก โดยส่งผลให้มีมูลค่าการส่งออกมายังภูมิภาคเอเชียในปี ค.ศ. 1996 จาก 181,491 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (สัดส่วนร้อยละ 44.1) ลดลงเหลือ 177,534 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (สัดส่วนร้อยละ 42.2)

ส่วนตารางที่ 4.9 ที่แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของญี่ปุ่นต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ นั้น พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีการนำเข้าสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนามากที่สุด โดยมีมูลค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 - 1997 เป็นจำนวน 151,859 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมีมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากประเทศอุตสาหกรรมเฉลี่ย 134,932 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยประเทศกำลังพัฒนามีสัดส่วนร้อยละ 51.2 ในปี ค.ศ. 1991 เป็นร้อยละ 54.8 ในปี ค.ศ. 1997 ส่วนประเทศอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 48.7 เหลือร้อยละ 45.1 ในช่วงเวลาเดียวกัน

โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ญี่ปุ่นมีการนำเข้าสินค้ามากที่สุด คือ ภูมิภาคเอเชีย โดยมีมูลค่าสูงกว่าภูมิภาคอื่น ๆ อย่างมาก โดยมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 74,533 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (สัดส่วนร้อยละ 31.5) ในปี ค.ศ. 1991 เป็น 126,111 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (สัดส่วนร้อยละ 37.2) ในปี ค.ศ. 1997 โดยภูมิภาคที่ญี่ปุ่นมีการนำเข้าสินค้ามากที่สุด คือ กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่เมื่อกลุ่มประเทศเหล่านี้รวมทั้งญี่ปุ่นได้รับผลกระทบอย่างมากในวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 นั้น ข้อมส่งผลให้ญี่ปุ่นมีการนำเข้าสินค้าจากกลุ่มประเทศเหล่านี้ลดลง

ยกเว้นจากสาธารณรัฐประชาชนจีนและฟิลิปปินส์ โดยการนำเข้าสินค้าจากปี ค.ศ. 1996 มูลค่า 131,695 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงเป็น 126,111 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1997

เมื่อพิจารณาการส่งออกและการนำเข้าสินค้าของประเทศญี่ปุ่นกับภูมิภาคเอเชียรวมทั้งประเทศไทยนั้น แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีสัดส่วนของการส่งออกและการนำเข้าสินค้ากับภูมิภาคเอเชียมากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ประเทศญี่ปุ่นมีมูลค่าการนำเข้าสินค้ากับภูมิภาคเอเชียน้อยกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก

ส่วนการศึกษาการส่งออกและการนำเข้าสินค้าของกลุ่มประเทศในยุโรปนั้น ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส มีมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าสินค้าของแต่ละประเทศต่อกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา คือภูมิภาคเอเชียมากที่สุดเหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นแต่มีมูลค่าการนำเข้าและการส่งออกน้อยกว่ามาก โดยมีสัดส่วนการนำเข้าและการส่งออกไม่เกินร้อยละ 12 ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นมีสัดส่วนการนำเข้าและการส่งออกสินค้ามากกว่าประเทศในยุโรป 3 ประเทศอย่างมาก ส่วนประเทศเยอรมนีกลับมีมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าสินค้าต่อกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา คือ ภูมิภาคในยุโรปมากกว่าภูมิภาคเอเชีย^{***}

4.2.2 การลงทุนของประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย

เมื่อการลงทุนจากต่างประเทศเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งนอกจากการค้าระหว่างประเทศแล้ว การลงทุนโดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในเอเชียจึงมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตหรือความคดดำทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชียได้เช่นกัน ซึ่งประเทศญี่ปุ่นและประเทศในยุโรปเมื่อมีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นกับประเทศไทยนั้น ประเทศเหล่านี้มีบทบาทในด้านการลงทุนทางตรงที่แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก

^{***} ภาคผนวก จ หน้า 170.

ตารางที่ 4.10 การลงทุนทางตรงของประเทศญี่ปุ่นต่อภูมิภาคและประเทศต่าง ๆ

หน่วย : 100 ล้านดอลลาร์

	1995	1996	1997 (เมษายน-กันยายน)
รวม	49,568	54,094	27,907
อเมริกาเหนือ	22,394	25,933	10,750
อเมริกาใต้	3,741	5,008	4,303
เอเชีย	11,921	13,083	7,944
<u>ประเทศที่สำคัญ</u>			
- อินโดนีเซีย	1,546	2,720	1,991
- จีน	4,319	2,828	1,375
- ไทย	1,196	1,581	1,345
- สิงคโปร์	1,143	1,256	831
-ฮ่องกง	1,106	1,675	468
- มาเลเซีย	555	644	364
- ฟิลิปปินส์	692	630	348
- ไต้หวัน	439	587	32
- เกาหลีใต้	433	468	153
ตะวันออกกลาง	148	268	160
ยุโรป	8,281	8,305	3,857
แอฟริกา	367	485	219
แถบคาบสมุทร	2,716	1,011	673

ที่มา : Available From <http://www.mof.go.jp/english/fdi/e1008b2.htm>; INTERNET.

ในส่วนของประเทศญี่ปุ่น เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 4.10 นั้น พบว่าเงินลงทุนทางตรงของประเทศญี่ปุ่นที่มีไปยังภูมิภาคต่าง ๆ นั้น เงินลงทุนทางตรงที่ไปยังภูมิภาคอเมริกาเหนือมีมากที่สุดจำนวน 10,750,000 ล้านดอลลาร์ ในปี ค.ศ. 1997 (เดือนเมษายน - กันยายน) อันดับที่ 2 คือ ภูมิภาคเอเชียจำนวน 7,944,000 ล้านดอลลาร์ และ 10 อันดับแรกของกลุ่มประเทศที่สำคัญในการลงทุนทางตรงของญี่ปุ่น คือ กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ แต่ 2 กลุ่มประเทศแรกที่ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนการลงทุนทางตรงมากกว่าประเทศอื่น ๆ อย่างมาก 3 ลำดับแรกคืออินโดนีเซียมีการลงทุนจากญี่ปุ่นมากที่สุด รองลงมาคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศไทยตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แผนการลงทุนของบริษัทญี่ปุ่นในช่วง 1 - 3 ปีหลังจากปี ค.ศ. 1997 เปรียบเทียบกับระดับการลงทุนในปี ค.ศ. 1997 - 1998

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ	เพิ่มขึ้น	เท่ากับระดับปี ค.ศ. 1997	ลดลง
ไทย	16.8	30.5	52.7
เกาหลีใต้	10.2	50.8	39.0
ฟิลิปปินส์	29.2	45.8	25.0
มาเลเซีย	20.5	44.9	34.6
อินโดนีเซีย	13.0	31.2	55.8

ที่มา : อ้างจาก “เศรษฐกิจไทยเมื่อไหร่ฟื้น,” เอกสารประกอบการสัมมนาทิศทางเศรษฐกิจไทย ปี 2542 (กรุงเทพฯ : สมาคมเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 242.

จากตารางที่ 4.11 แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย แต่บริษัทของญี่ปุ่นกว่า 2 ใน 3 ยังคงคาดว่าจะดำเนินแผนการลงทุนที่วางไว้กับประเทศไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียตามเดิม โดยการสำรวจจากธนาคารเพื่อการนำเข้าและการส่งออกของญี่ปุ่นได้ชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มที่คล้ายคลึงกัน คือ อย่างน้อยครึ่งหนึ่งของบริษัทญี่ปุ่นจะยังคงขยายการลงทุนในประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และเกาหลีใต้ ในระยะ 1- 3 ปีข้างหน้า ส่วนประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทยนั้น สัดส่วนของบริษัทที่คาดว่าจะลดการลงทุนมีค่อนข้างสูง⁷ โดยบริษัทของญี่ปุ่นคาดว่าจะลดการลงทุนในประเทศอินโดนีเซียสูงถึงร้อยละ 55.8 และในประเทศไทยสูงถึงร้อยละ 52.7

ส่วนการลงทุนทางตรงของประเทศในยุโรปต่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียและประเทศไทยนั้น ประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการลงทุนในเอเชีย 5 ลำดับแรกได้แก่ อังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก ส่วนการลงทุนทางตรงของประเทศมาสู่ประเทศไทยนั้น จากปี ค.ศ.

⁷“เศรษฐกิจไทยเมื่อไหร่ฟื้น,” เอกสารประกอบการสัมมนาทิศทางเศรษฐกิจไทย ปี 2542 (กรุงเทพฯ : สมาคมเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 242.

1997 จนกระทั่งเดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1998 นั้น การลงทุนทางตรงจากยุโรปมีมูลค่าเพิ่มขึ้น คือ จากมูลค่า 10,487 ล้านบาท ในปี ค.ศ. 1997 เป็น 17,526 ในช่วงเดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1998 เนื่องจากค่าเงินของประเทศทางเอเชียอ่อนตัวลงมากกว่าการเพิ่มเงินลงทุนจากประเทศในยุโรป โดย 5 อันดับแรก คือ เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมนี และเบลเยียม⁸ โดยการลงทุนที่มีการเติบโตมากของกลุ่มประเทศในยุโรปต่อประเทศในเอเชียรวมถึงประเทศไทย คือ การควบและซื้อกิจการ ซึ่งในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้น ได้เปิดโอกาสทางธุรกิจให้นักลงทุนต่างชาติเป็นอันมาก โดยเฉพาะประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศต้องการให้มีการผ่อนคลายกฎระเบียบในการจำกัดการลงทุนจากบริษัทต่างชาติที่ต้องการเป็นเจ้าของบริษัทในเกาหลีได้รวมถึงสัดส่วนการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศด้วย⁹ แต่อย่างไรก็ตาม การลงทุนทางตรงทั้งหมดของประเทศในยุโรปไปยังประเทศต่าง ๆ ในเอเชียในปี ค.ศ. 1998 จะไม่แตกต่างจากการลงทุนในปี ค.ศ. 1997 นัก¹⁰

4.2.3 หนี้สินต่างประเทศของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย

ในส่วนของหนี้สินต่างประเทศของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชียนั้น บทบาทในการให้เงินกู้จากประเทศต่าง ๆ นั้น ประเทศญี่ปุ่นและประเทศในยุโรปมีบทบาทในการให้เงินกู้กับประเทศในเอเชียรวมทั้งประเทศไทยมากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา โดยธนาคารของประเทศในยุโรปมีการปล่อยเงินกู้ จำนวน 365 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ให้กับบริษัทต่าง ๆ และธนาคารในเอเชียมากกว่าเงินกู้จากธนาคารจากญี่ปุ่นที่มีการปล่อยเงินกู้จำนวน 275 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และจากธนาคารของสหรัฐอเมริกาจำนวน 45 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ¹¹

⁸เรื่องเดียวกัน. หน้า 250.

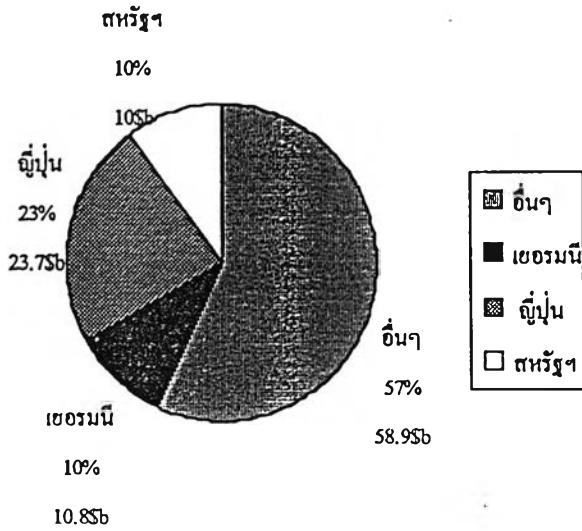
⁹Brian Bridges, "Europe and the Asian Financial Crisis : Coping with Contagion," *Asian Survey* 39 (May - June 1999) : 461.

¹⁰*Ibid.*, p. 460.

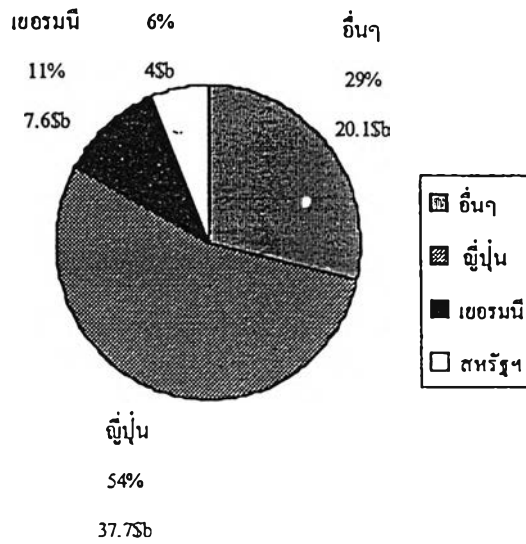
¹¹*Ibid.*, p. 462.

แผนภูมิที่ 4.2 แหล่งเงินกู้จากธนาคารต่างประเทศต่อประเทศในเอเชีย จนถึงกลางปี ค.ศ. 1997

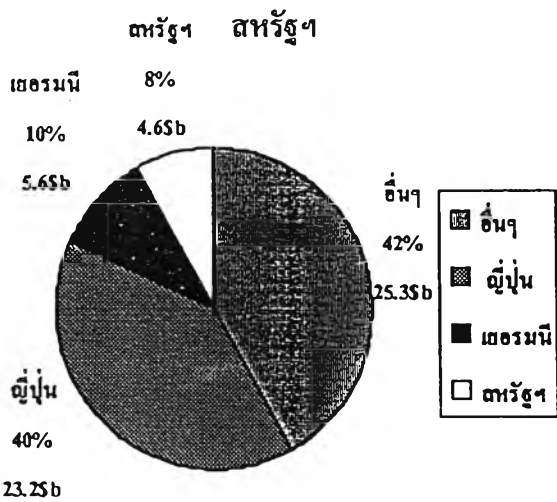
เกาหลีใต้ : รวม 103.4 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

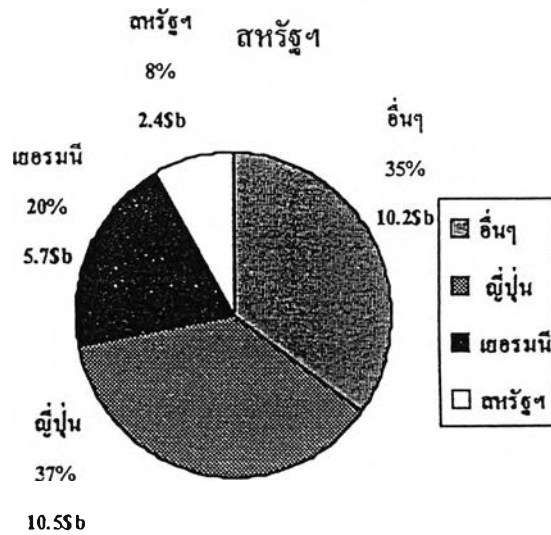
ไทย : รวม 69.4 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

อินโดนีเซีย : รวม 58.7 พันล้านเหรียญ

มาเลเซีย : รวม 28.8 พันล้านเหรียญ

ที่มา : BIS.

แผนภูมิที่ 4.2 นั้น เป็นรายงานของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (the Bank for International Settlements - BIS) ซึ่งอยู่ในเมืองซูริค ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้เผยแพร่รายงานช่วงครึ่งปีแรกเกี่ยวกับการให้เงินกู้ของ BIS โดยรวบรวมจาก ธนาคารต่างๆ ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 10 ประเทศ รวมทั้งออสเตรเลีย เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ไอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก นอร์เวย์ และสเปน ในช่วง 6 เดือนแรกของปี ค.ศ. 1997 โดยเงินกู้ระยะสั้นของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 62.2 ของหนี้ทั้งหมด 389,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากเดิมร้อยละ 61.5 เมื่อปลายปี ค.ศ. 1996 โดยเรียงลำดับประเทศที่มีเงินกู้ระยะสั้นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ เกาหลีใต้ มีจำนวนหนี้สินทั้งหมด 103,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 67.9 ของจำนวนหนี้ของเกาหลีใต้ทั้งหมด ประเทศไทยมีหนี้สินทั้งหมด 69,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ ร้อยละ 65.7 ของเงินกู้ทั้งหมด ในขณะที่เงินกู้ที่อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้รับเป็นเงินกู้ระยะสั้นร้อยละ 59, 56 และ 52 ตามลำดับ โดยเกาหลีใต้เป็นประเทศที่มีหนี้ต่างประเทศระยะสั้นมากที่สุดในเอเชีย และภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก คือ ภูมิภาคอเมริกาใต้และยุโรปตะวันออกด้วย¹²

โดยจำนวนหนี้สินของเกาหลีใต้นั้น ธนาคารของญี่ปุ่นเป็นผู้ให้กู้รายใหญ่ที่สุด รองลงมาได้แก่ ธนาคารในเยอรมนี ธนาคารในสหรัฐอเมริกา ธนาคารในฝรั่งเศส และธนาคารในประเทศอังกฤษ และสำหรับหนี้สินของประเทศไทยนั้น นับจนถึงสิ้นปี ค.ศ. 1997 นั้น สถาบันการเงินญี่ปุ่นเป็นเจ้าของหนี้ประมาณครึ่งหนึ่งของหนี้ต่างประเทศของไทยทั้งหมดที่มีอยู่ประมาณ 69.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ

ในขณะที่บทบาทของสหรัฐอเมริกาที่เห็นได้ชัดเจนในเรื่องหนี้สินต่างประเทศ คือ การเจรจาปรับโครงสร้างหนี้สินของเอกชนเกาหลีใต้ ส่วนประเทศไทยจะให้การเจรจากันเองระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้เอง ซึ่งธนาคารสหรัฐอเมริกามีบทบาทสำคัญอย่างมาก ถึงแม้ว่าธนาคารสหรัฐอเมริกจะปล่อยเงินกู้เพียงร้อยละ 10 เท่านั้นน้อยกว่าที่ธนาคารของประเทศญี่ปุ่นและยุโรปให้กู้ แต่ที่ผ่านมาเยอรมัน และอังกฤษมิได้มีบทบาทมากเท่าใดนัก และปล่อยให้สหรัฐอเมริกาดำเนินการมากกว่า

ส่วนประเทศฝรั่งเศสนั้น กิจการของธนาคารฝรั่งเศสในเอเชียมีการดำเนินกิจการอย่างมากในระยะหลังโดยเฉพาะการปล่อยกู้ ทำให้มีความเสี่ยงที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ในเอเชียในด้านการได้รับเงินคืน โดยมีจำนวนเงินรวมกันทั้งหมดที่ดำเนินกิจการในเอเชียสูงประมาณ 68,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในจำนวนนี้ 15,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นการลงทุนในสิงคโปร์ 14,000 ล้านดอลลาร์

¹²“หนี้ของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย,” สยามจดหมายเหตุ 23 (15 - 21 มกราคม 2541): 79 - 80.

เหรียญสหรัฐฯ เป็นการลงทุนในฮ่องกง 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นการลงทุนในเกาหลีใต้ 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นการลงทุนในอินโดนีเซียและประเทศไทย แต่เงินจำนวนดังกล่าวยังไม่รวมการปล่อยกู้แก่บริษัทในเครือของรัฐวิสาหกิจในเอเชียที่อยู่ในต่างประเทศ¹³

เมื่อวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ นั้น ประเทศไทยถูกโจมตีอย่างหนักว่าเป็นต้นเหตุให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งนี้ แต่ธนาคารของประเทศมหาอำนาจทั้งหลายที่ปล่อยเงินกู้เหล่านี้ให้กับประเทศไทยไม่ถูกโจมตีด้วย ทั้งๆ ที่ให้กู้ยืมอย่างขาดความระมัดระวัง¹⁴ โดยหนี้สินต่างประเทศของไทยนั้นส่วนมากเป็นหนี้ของภาคเอกชนและสถาบันการเงินซึ่งมีจำนวนมาก เมื่อภาคเอกชนและสถาบันการเงินเหล่านั้นมีการส่งออกและการดำเนินธุรกิจที่ตกต่ำลงจึงไม่สามารถใช้คืนเงินกู้ได้¹⁵

4.3 การให้กู้เงินของกองทุนการเงินระหว่างประเทศต่อประเทศไทย

เมื่อรัฐบาลไทยยื่นขอเงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศในวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 เจ้าหน้าที่ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งมีหน้าที่ติดตามและวิเคราะห์สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศไทยได้จัดทำเอกสารและประมวลเงื่อนไขในการดำเนินนโยบายที่รัฐบาลจะต้องปฏิบัติเพื่อให้ได้เงินกู้ดังกล่าวนี้ หลังจากนั้นจึงมีการเจรจาต่อรองเพื่อให้รัฐบาลไทยยอมรับเงื่อนไขการดำเนินนโยบายเหล่านั้น การเจรจาดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองทั้งสองฝ่ายคือ นายฮูเบิร์ต ไนซ์ (Hubert Neiss) ผู้จัดการแผนกกิจการเอเชียและแปซิฟิกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศและตัวแทนฝ่ายไทย คือ นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ (ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย) และนายทนง พิทยะ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) โดยอำนาจการต่อรองนี้ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการเงินกู้ต่างประเทศของรัฐบาลไทย ในยามที่ไทยมีปัญหารู้นะของทุนสำรองระหว่างประเทศมาก กองทุนการเงินระหว่างประเทศจะมีอำนาจการต่อรองสูง เพราะความต้องการ

¹³“ปฏิกริยาฝรั่งเศสต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในเอเชีย,” สยามจดหมายเหตุ 23 (14 - 20 พฤษภาคม 2541) : 553.

¹⁴“IMF package is no free lunch for Thailand,” The Nation Available from <http://203.146.51.4/nationnews/1997/199708/19970809/15790.html>; INTERNET.

¹⁵Martin Khor, “IMF Bailing Out Countries or Foreign Banks?,” Third World Resurgence 89 (January 1998) : 27.

เงินทุนจากต่างประเทศของไทยมีมาก¹⁶ โดยช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในปี ค.ศ. 1997 ถือได้ว่า การกู้เงินมิได้เป็นการป้องกันมิให้ปัญหาที่เกิดขึ้นรุนแรงมากกว่าเดิมเนื่องจากทุนสำรองระหว่างประเทศของไทยลดลงไปอย่างมากแล้วและไม่สามารถขอความช่วยเหลือกับประเทศใดได้อีก และเมื่อทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงเงื่อนไขการดำเนินนโยบายได้แล้ว เจ้าหน้าที่ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจัดทำเอกสารสนับสนุนการให้เงินกู้ เพื่อให้ผู้บริหารของกองทุนฯ พิจารณา ขณะเดียวกัน รัฐบาลไทยได้จัดทำหนังสือร้องขอเงินกู้ฉุกเฉิน คือ หนังสือแสดงเจตจำนง รัฐบาลไทยต้องเป็นฝ่ายแถลงว่าจะดำเนินนโยบายเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตการณ์เศรษฐกิจอย่างไร โดยที่เจตจำนงดังกล่าวนี้มาจากผลการต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั่นเอง¹⁷

การอนุมัติเงินกู้เป็นอำนาจสำรองของคณะกรรมการบริหารในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ตามปกติเมื่อมีการถกแถลงคำร้อง ประกอบกับเงื่อนไขการดำเนินนโยบายมาอย่างดีแล้ว คณะกรรมการบริหารมักจะอนุมัติเงินกู้ตามคำร้องขอ ส่วนหนึ่งเพื่อรักษาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศภาคีสมาชิก เมื่อคณะกรรมการบริหารอนุมัติเงินกู้แล้ว ประเทศผู้กู้จะได้รับเงินเป็นงวด ๆ ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการบริหารได้อนุมัติเงินกู้ฉุกเฉินให้ประเทศไทย เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1997 นั้น การประชุมในคณะกรรมการบริหาร ซึ่งกระบวนการตัดสินใจเป็นเรื่องที่ไม่เปิดเผยว่าตัวแทนในคณะกรรมการบริหารทำนใดคิดเห็นอย่างไรและความตกลงของกองทุนการเงินระหว่างประเทศกับประเทศที่ขอความช่วยเหลือนั้นไม่เป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน โดยการกระทำของกองทุนการเงินระหว่างประเทศแสดงถึงความไม่โปร่งใส เพราะไม่มีการเสนอเอกสารที่เปิดเผยต่อสาธารณะในด้านการตัดสินใจใด ๆ รวมถึงการให้เงินกู้มีเพียงเอกสารย่อ (brief press releases) แต่ไม่มีรายละเอียดที่ต้องการเกี่ยวกับการตัดสินใจ ซึ่งพนักงานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศก็

¹⁶ริงสรรค์ ธนะพรพันธุ์, กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย : บทวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง พ.ศ. 2475 - 2530 (กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2532), หน้า 42.

¹⁷ก่อนที่จะขอเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ รัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธไปเจรจาขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น โดยต้องการความช่วยเหลือประมาณ 20,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากมีความเห็นว่าบริษัทของญี่ปุ่นมีเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และจำนวนหนี้สินจากต่างประเทศประมาณร้อยละ 40 - 50 เป็นเงินกู้จากธนาคารญี่ปุ่น แต่รัฐบาลญี่ปุ่นต้องการให้ประเทศไทยไปกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศตามที่ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องการ ใน วอลเดน เบลโลและคณะ, วิกฤตกระแสโลกาภิวัตน์ : บทวิเคราะห์และสำรวจแม่แบบของการพัฒนา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2542), หน้า 111 - 112.

¹⁸ริงสรรค์ ธนะพรพันธุ์, วิกฤตการณ์การเงินและเศรษฐกิจการเงินไทย, หน้า 156.

มีอาจล่วงรู้ได้เช่นกัน¹⁸ ในขณะที่โดยทั่วไปในองค์การระหว่างประเทศและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ จะมี 2 วิธีที่ใช้ในการตัดสินใจของประเทศสมาชิก คือ ผ่านการเห็นชอบร่วมกัน (consensus) และการลงคะแนนเสียงตามลำดับ (procedural voting) หรือการลงคะแนนแบบเอกฉันท์ ที่เป็นการลงคะแนนเสียงทั้งหมดว่าเห็นชอบด้วยหรือไม่โดยการยกมือ ส่วนการลงคะแนนเสียงตามลำดับนั้นสามารถบันทึกได้ว่าการลงคะแนนเสียงทั้งหมดเท่าไร ซึ่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นองค์กรที่สำคัญที่ควรทำเช่นนี้ในการให้เงินกู้จำนวนมากแก่สมาชิกทั้งหลายในแต่ละปี¹⁹ มิใช่เป็นการตัดสินใจโดยไม่มี การเสนอเอกสารที่เปิดเผยต่อสาธารณชนในด้านการตัดสินใจของคณะกรรมการบริหารแต่ละท่านต่อการพิจารณาเงินกู้ให้กับประเทศต่าง ๆ ได้

ดังนั้น จึงรวมถึงการให้เงินกู้กับประเทศไทยด้วยที่ไม่มีเอกสารแสดงการตัดสินใจจากคณะกรรมการบริหารแต่ละท่าน แต่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการตัดสินใจให้เงินกู้กับประเทศไทยได้ดังนี้ คือ เมื่อมีการประชุมกันในคณะกรรมการบริหารนั้น คณะกรรมการบริหารโดยส่วนมากได้เน้นเรื่องที่สำคัญในการพิจารณาเงินกู้ให้กับประเทศไทยว่าเกี่ยวกับปัญหาการดุลบัญชีเดินสะพัดและการถูกลดความเชื่อมั่นในการกู้ยืมจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการบริหารส่วนมากเห็นความสำคัญในปัญหาจากเรื่องการกู้ยืมระยะสั้น ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินตราต่างประเทศ ดังนั้นการช่วยเหลือของกองทุนการเงินระหว่างประเทศกับประเทศไทยนั้นเป็นแก้ไขปัญหอย่างเข้มข้น (strong adjustment program) และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของประเทศในภูมิภาคและความร่วมมือระหว่างประเทศในการให้เงินกู้กับประเทศไทย ซึ่งเป็นวิถีทางในการฟื้นฟูความเชื่อมั่นให้กลับมาสู่ประเทศไทยอย่างค่อยเป็นค่อยไป²⁰ แสดงให้เห็นว่าการพิจารณาเงินกู้ในคณะกรรมการบริหารเห็นความสำคัญในการให้เงินกู้กับประเทศไทยในด้านปัญหานี้สั้นระยะสั้นอย่างมาก ซึ่งหนี้สินที่ประเทศไทยมีอยู่นั้น ประเทศที่เป็นเจ้าหนี้ที่สำคัญคือ ญี่ปุ่นจำนวน 37.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เยอรมนีจำนวน 7.6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ สหรัฐอเมริกา 4 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และจากประเทศอื่น ๆ อีก 20.1 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งเห็นได้ว่าประเทศมหาอำนาจทั้งหลายเหล่านี้เป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของประเทศไทย ขณะที่ประเทศเหล่านี้ก็มีตัวแทนในคณะกรรมการบริหารแบบ แต่งตั้ง ดังนั้นสิ่งที่ตัวแทนในคณะกรรมการบริหารตัดสินใจให้เงินกู้ไทยจึงกล่าวได้ว่าเป็นการรักษาผลประโยชน์ของประเทศของตน โดยเฉพาะเรื่องหนี้สินระยะสั้นเป็นอย่างมาก

¹⁸Martin Khor, "IMF Policies Make Patient Sicker, Say Critics," *Third World Resurgence* 89 (January 1998) : 29.

¹⁹Bryan Johnson, "A Checklist of IMF Reform," Available From <http://www.suite101.com/article.cfm/9023>; INTERNET.

²⁰International Monetary Fund, *IMF Annual Report 1998* : 23.

โดยเงินกู้ที่ประเทศไทยได้รับนั้น นอกจากมาจากเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก และธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียแล้ว ยังมีเงินสมทบของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียมากกว่า คือ จากประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย จีน เกาหลีใต้ ฮองกง บรูไน รวมทั้งออสเตรเลีย ส่วนสหรัฐอเมริกาและชาติมหาอำนาจตะวันตกมิได้ช่วยเหลือประเทศไทยโดยตรงเหมือนกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียแต่ให้ความช่วยเหลือผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศแทน เพื่อกระตุ้นประเทศญี่ปุ่น เป็นผู้นำในการช่วยเหลือประเทศในเอเชีย เพราะเมื่อเกิดวิกฤตการณ์เงินเปโซในประเทศเม็กซิโกในปี ค.ศ. 1994 สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือเม็กซิโกอย่างเต็มที่ โดยมีการเสนอในกองทุนการเงินระหว่างประเทศอย่างเร่งด่วนแทบจะทันทีที่เกิดวิกฤตการณ์การเงินในเม็กซิโก โดยสหรัฐอเมริกา ต้องการให้อนุมัติเงินกู้ฉุกเฉินจำนวน 18 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ อย่างเร่งด่วน ซึ่งมากกว่าที่เคยให้กับ ประเทศอื่น ๆ มาก่อนหน้านี้ ซึ่งในขณะนั้นประเทศทางยุโรปคือ เยอรมนี ฝรั่งเศส รวมทั้งญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการไม่มีการลงคะแนนเสียงในการให้เงินกู้กับเม็กซิโก²¹ โดยวิกฤตการณ์การเงินใน เม็กซิโกมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาโดยตรง แต่การล่มสลายของเศรษฐกิจไทยหาได้มี ผลกระทบต่อสหรัฐอเมริกาและชาติมหาอำนาจของตะวันตกอย่างสำคัญเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น จึงปล่อยให้ ญี่ปุ่นและกองทุนการเงินระหว่างประเทศร่วมกันจัดทำแผนการช่วยเหลือประเทศไทย เพราะการ ล่มสลายของเศรษฐกิจไทยมีผลกระทบต่อญี่ปุ่นโดยตรง โดยประเทศญี่ปุ่นเป็นเจ้าของนี้ รายใหญ่ของ ไทยและมีสัดส่วนการค้าและการลงทุนกับประเทศไทยมากกว่าสหรัฐอเมริกาและประเทศทางยุโรป ซึ่งหากปล่อยให้เศรษฐกิจไทยล่มสลายลงญี่ปุ่นก็ต้องสูญเสียเป็นจำนวนมาก²² แต่ต่อมาสหรัฐอเมริกาก็ได้รับรู้ว่าท้ายที่สุดแล้วผลประโยชน์ของประเทศในเอเชียรวมถึงประเทศไทยนั้นเกี่ยวพันกับ ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก²³

สำหรับมาตรการการแก้ไขปัญหาก็ได้หลักการ 4 ข้อ ซึ่งเป็นพื้นฐานการแก้ไขปัญหของ ประเทศที่ต้องการเงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้น ซึ่งประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ต้องปฏิบัติตาม คือ²⁴

²¹Michael Tanzer, "Globalizing the economy : The Influence of the International Monetary Fund and the World Bank," Monthly Review Press Available from <http://proquest.umi.com/pqdweb?TS=912366659&RQT=3098cc=1&Dtp=1&Did=00000006981769&Mtd=1&Fmt=3; INTERNET>.

²²รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, วิกฤตการณ์การเงินและเศรษฐกิจการเงินไทย, หน้า 141.

²³Michael Richardson, "Fresh Warnings That U.S. Risks Asian Backlash," International Herald Tribune (January 12, 1998) : 4.

²⁴พิมพ์ใจ สิริโพธิ์ประภาณ, "IMF กับการฟื้นฟูเศรษฐกิจไทย," วารสารเศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) 38 (กันยายน 2540) : 10.

1. ความมีเสถียรภาพ (Stabilization) คือ การทำให้ระบบเศรษฐกิจและการเงินมีเสถียรภาพทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยลดการขาดดุลชำระเงิน คุลบัญชีเดินสะพัด และดำเนินการให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่เหมาะสม

2. การเปิดเสรี (Liberalization) สนับสนุนแนวคิดการเปิดเสรีทางการเงินและการค้าระหว่างประเทศ

3. การผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation) ผ่อนคลายกฎระเบียบที่เข้มงวดสำหรับธุรกิจบางประเภท เพื่อปล่อยให้กลไกของตลาดทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (Privatization) การโอนกิจการที่เป็นของรัฐหรือรัฐมีส่วนเป็นเจ้าของให้แก่เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน

โดยทั้ง 4 ข้อ เป็นหลักการพื้นฐานที่ประเทศที่ต้องการขอเงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศต้องปฏิบัติตามที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อประเทศสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยเป็นอย่างมาก จากหลักการบางข้อใน 4 ข้อของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ดังนี้

1. ความมีเสถียรภาพ คือ การลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด โดยการคงอัตราดอกเบี้ยให้สูง การขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 การตัดงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ไม่จำเป็นออกไป การขึ้นภาษีโภคภัณฑ์อื่น ๆ อาทิ ภาษีน้ำมัน²⁵

2. การเปิดเสรี กองทุนการเงินระหว่างประเทศต้องการให้มีการเปิดเสรีทางการเงินและการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการเงินที่ต้องการการยกเลิกข้อจำกัดการถือหุ้นในบริษัทเงินทุน ซึ่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศต้องการให้บริษัทต่างชาติสามารถเข้ามาถือหุ้นในประเทศไทยได้ทั้งหมดเต็มจำนวน โดยในช่วงระหว่างรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธและรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ได้มีการนำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน 5 ฉบับเข้าสู่สภา (บังคับใช้เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1997) ซึ่งอนุญาตให้มีการดำเนินการปรับโครงสร้างภาคการเงินต่อไป สาระสำคัญของร่างพระราชกำหนดนี้ คือการยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายการเป็นเจ้าของธุรกิจการเงินในประเทศไทย กล่าวคือ ยอมให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้เต็มจำนวน เป็นเวลา 10 ปี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนโดยได้รับการอนุมัติจากรัฐสภาภายใต้เงื่อนไขของกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่จะตัดเงินช่วยเหลือที่ประเทศไทยยังไม่ได้รับ ทำให้นักลงทุนจากต่างชาติสามารถเข้าเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัทเงินทุนและธนาคารได้ เช่น ธนาคารชันวาสของประเทศญี่ปุ่นประกาศซื้อหุ้นร้อยละ 10 ของธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารเอบีเอ็น

²⁵Nicola Bullard, Walden Bell and Kamal Malhotra, "The Wrong Stuff: Thailand under IMF,"

แอมโรของเนเธอร์แลนด์ประกาศจะซื้อหุ้นในธนาคารเอเชีย และธนาคารซิติแบงก์หรือกลุ่มซิติคอร์ป ประกาศจะซื้อหุ้นร้อยละ 50.1 ในธนาคารมหานคร ถือว่าเป็นการครอบงำกิจการในภาคการเงินจากต่างประเทศเป็นระลอกแรก²⁶

นอกจากการยกเลิกข้อจำกัดการถือหุ้นในบริษัทเงินทุนนั้น การเปิดเสรีภาคการธนาคารนั้น กองทุนการเงินระหว่างประเทศต้องการให้รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ต้องให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาควบคุมธนาคารแทนการถอนถอนผู้บริหารชุดเดิม เพราะมีแต่ธนาคารต่างชาติเท่านั้นที่จะมีฐานะการเงินเพียงพอในการลงทุนใหม่ได้²⁷ และไม่เชื่อระบบการธนาคารภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐว่ายังมีประสิทธิภาพเพียงพอ เพราะระบบการธนาคารที่ดำเนินการโดยรัฐไม่ได้ประกอบกิจการเพื่อหาผลกำไรเป็นสิ่งสำคัญ แต่เพื่อให้รัฐใช้เป็นเครื่องมืออุดหนุนบริษัทต่าง ๆ มากกว่า²⁸ ส่วนด้านการค้านั้น ในส่วนของประเทศไทยตัวแทนทางการค้าของสหรัฐอเมริกา (U.S. Trade Representative) คือนางเซอร์ลิน บาร์เชฟกี (Charlene Barshefsky) ได้กล่าวว่าสหรัฐอเมริกามีผลประโยชน์อย่างมากจากมาตรการของกองทุนการเงินระหว่างประเทศโดยตรงจากการปรับปรุงด้านการค้าของประเทศในเอเชีย ซึ่งจะไปตามเป้าหมายด้านการค้าของสหรัฐอเมริกามาก²⁹

3. การผ่อนคลายกฎระเบียบ มีการเสนอกฎหมายการประกอบธุรกิจคนต่างด้าวรวมถึงการออกกฎหมายล้มละลาย ซึ่งจะเป็นการเป็นการผ่อนคลายกฎระเบียบและคุ้มครองนักลงทุนต่างชาติอย่างมาก³⁰

4. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป็นการโอนกิจการของรัฐไปสู่เอกชนนั้นเป็นเรื่องที่สหรัฐอเมริกา มีความสนใจเป็นอย่างมาก โดยในช่วงต้นปี ค.ศ. 1998 ในรัฐสภาของสหรัฐอเมริกา นางเซอร์ลิน บาร์เชฟกี ว่าควรให้เงินสมทบเพื่อเพิ่มโควต้ากับกองทุนการเงินระหว่างประเทศในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1998 จำนวน 14.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยให้เหตุผลว่าโปรแกรมความช่วยเหลือของกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่มีต่อประเทศไทยนั้นเป็นการผูกมัดให้ปรับปรุงโครงสร้างและสัดส่วนใหม่ของบริษัทเอกชนและเร่งให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเร็วขึ้นซึ่งส่วนที่สำคัญ คือ ด้าน

²⁶วอลเดน เบลโลและคณะ, วิกฤตกระแสนโลกาภิวัตน์ : บทวิเคราะห์และสำรวจแม่แบบของการพัฒนา, หน้า 118.

²⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 106.

²⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

²⁹Nicola Bullard, Walden Bell and Kamal Malhotra, "Taming the tigers : the IMF and the Asian Crisis," Third World Quarterly 19 (1998) : 541.

³⁰Eva Cheng, "IMF pushes garage sale of Thailand," Available from <http://www.islandnet.com/~ncfs/maisite/imf-00.htm>; INTERNET.

พลังงาน การคมนาคม สาธารณูปโภค และการคมนาคมสื่อสาร เพื่อจะทำให้มีการแข่งขันด้านกลไกของตลาดมากขึ้นและลดกฎระเบียบภายในประเทศ ซึ่งสามารถสร้างโอกาสใหม่ทางธุรกิจของบริษัทของสหรัฐอเมริกาได้อย่างมหาศาล³¹

โดยก่อนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นในเอเชียนั้น สหรัฐอเมริกามีความพยายามอย่างมากที่ต้องการให้ประเทศในเอเชียดำเนินการตามทิศทางของตลาดเสรีตามความต้องการของบริษัททั้งหลายในสหรัฐอเมริกาที่ต้องการเข้ามาถือสัดส่วนในการครอบครองกิจการ ดังนั้นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจึงเป็นโอกาสทองที่ความพยายามผลักดันนโยบายตามทิศทางตลาดเสรีตามความต้องการของสหรัฐอเมริกาเร็วขึ้น โดยเฉพาะในประเทศไทยจากหลักการแก้ปัญหาของกองทุนการเงินระหว่างประเทศทั้ง 4 ข้อนั้น ย่อมเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก ทำให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น ในขณะที่ประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ คือ ประเทศญี่ปุ่นและประเทศในยุโรปยังไม่มีการขยายการลงทุนอย่างเด่นชัดเมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกา ดังนั้นการที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับประเทศไทยในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาอย่างหนัก โดยให้เงินช่วยเหลือจำนวน 1.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในช่วงที่นายชวน หลีกภัยและคณะเดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาช่วงเดือนมีนาคม ค.ศ. 1998 นั้น ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยมีผลประโยชน์ต่อสหรัฐอเมริกาอย่างน้อยมากนั้น อาจกล่าวได้ว่าการให้ความช่วยเหลือของในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น สหรัฐอเมริกาเป็นผู้อยู่เบื้องหลังเพื่อผลสำเร็จที่มีใช้เพื่อประโยชน์ของประเทศไทยเป็นหลักแต่ทำไปเพื่อประโยชน์ของตนเป็นหลักแม้ประเทศไทยอาจได้รับผลพลอยได้ก็ตาม³²

4.3 ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาและการมีบทบาทนำในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

ในช่วงแรกของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยนั้น ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกามีเพียงการให้เงินกู้ผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศเท่านั้น ถือได้ว่ามีบทบาทจำกัดมากเมื่อเทียบกับการเข้าไปช่วยเหลืออย่างเต็มที่ในวิกฤตการณ์การเงินของเม็กซิโก เมื่อปี ค.ศ. 1994 โดยมีคำกล่าวจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของสหรัฐอเมริกา คือนายโรเบิร์ต รูบิน เมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1998 ว่าวิกฤตการณ์ทางการเงินของเอเชียนั้นได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของ สหรัฐ

³¹Nicola Bullard, Walden Bello and Kamal Malhotra, "Americanisation of Thai Economy," The Nation (April 3, 1998) : A 4.

³²เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, "เศรษฐกิจไทยฟื้นแน่แต่เพื่อไทย เพื่อเอเชียหรือเพื่อสหรัฐ?" ผู้จัดการรายวัน (9 เมษายน 2541) : 8.

อเมริกามากนัก³³ แต่เมื่อวิกฤตการณ์ลุกลามไปยังประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะเกาหลีใต้และญี่ปุ่นนั้น ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา³⁴ และทำให้อินโดนีเซียและเกาหลีใต้ต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศเช่นเดียวกับประเทศไทย จึงส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุนของบริษัทต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกาที่ทำการค้าและการลงทุนกับประเทศในเอเชียรวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่งหนึ่งในสามของการส่งออกสินค้าและบริการของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นการส่งออกไปยังภูมิภาคเอเชีย โดยมีแรงงานของสหรัฐอเมริกาจำนวนมหาศาลที่ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ทั้งการเกษตรและอุตสาหกรรมนั้นต้องการให้มีการฟื้นฟูตลาดของเอเชียให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้³⁵ โดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

แต่ในขณะเดียวกันประเทศต่าง ๆ เริ่มสงสัยว่ามาตรการการให้ความช่วยเหลือที่เหมือนกันทุกประเทศของกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้น จะช่วยให้ประเทศไทยรวมถึงประเทศอื่น ๆ กลับสู่ความมีเสถียรภาพอย่างที่ต้องการได้หรือไม่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่ทรุดหนักในช่วงแรกที่ รับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศรวมถึงการใช้มาตรการควบคุมการใช้จ่ายของภาครัฐเช่นเดียวการแก้ไขปัญหาประเทศอื่น ๆ โดยมีเงื่อนไขที่ตายตัวเกินไปโดยไม่พิจารณาถึงความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมของประเทศผู้รับเงินกู้ ดังนั้น ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีปริมาณเงินสนับสนุนต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศอันดับ 2 จึงต้องการสร้างกองทุนการเงินเอเชียให้เกิดขึ้นมาแต่ไม่ได้รับการยอมรับจากสหรัฐอเมริกา

4.4.1 การกีดกันการตั้งกองทุนการเงินเอเชีย (Asian Monetary Fund)

บทบาทของประเทศญี่ปุ่นในกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้น ประเทศญี่ปุ่นและเยอรมนีเป็นประเทศที่ให้เงินสนับสนุนในกองทุนการเงินระหว่างประเทศรองจากสหรัฐอเมริกาและได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารเช่นเดียวกับอีก 4 ประเทศที่มีการให้เงินสนับสนุนสูงสุดต่อ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงถือได้ว่าประเทศญี่ปุ่นมีความสำคัญในการร่วมรับผิดชอบในการ

³³Brian Knowlton, "Rubin Discounts Effects of Asian Turmoil in U.S.," International Herald Tribune (January 5, 1998) : 1.

³⁴สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, "มหาอำนาจกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาค," ประชาชาติธุรกิจ 14 มกราคม 2541 : 21.

³⁵"United States Has a Special Role to Play," U.S. Information Service Embassy of the U.S. of America, June 16, 1998 : 2.

ดำเนินกิจกรรมของกองทุนการเงินระหว่างประเทศด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามอำนาจของประเศญี่ปุ่นในกองทุนการเงินระหว่างประเทศมีน้อยกว่าสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก³⁶

ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นกับประเทศไทย และก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านของไทย และลุกลามไปยังกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงนั้น ประเทศญี่ปุ่นได้มีแผนการจัดตั้งกองทุนการเงินเอเชีย (Asian Monetary Fund : AMF) โดยได้นำเสนอความคิดนี้ครั้งแรกในการประชุมกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศ (G - 7) เมื่อเดือนกันยายน 1997 ที่ฮ่องกง แต่แผนการของญี่ปุ่นก็มีอาจประสบความสำเร็จนักเนื่องจากสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปไม่เห็นด้วย โดยสหรัฐอเมริกาและยุโรปเกรงว่าเงินกู้เพิ่มเติมจากกองทุนการเงินเอเชียอาจบั่นทอนบทบาทของกองทุนการเงินระหว่างประเทศในการช่วยเหลือและกระตุ้นการปฏิรูปในประเทศที่สภาพเศรษฐกิจเผชิญกับปัญหา โดยภายใต้มาตรการของกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้นได้กำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวดควบคู่ไปกับการให้ความช่วยเหลือด้านเงินกู้กับประเทศต่าง ๆ ที่ขอเงิน ดังนั้นการจัดตั้งกองทุนการเงินเอเชียที่มีสภาพอิสระและกึ่งอิสระขึ้นมา จึงอาจทำให้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลระบบการเงินระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป

แต่อย่างไรก็ตามในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1999 ประเทศญี่ปุ่นก็ได้มีแผนที่ต้องการเสนอกองทุนการเงินเอเชียขึ้นมาอีกครั้งในที่ประชุมประจำปีของกลุ่มชาติอุตสาหกรรม 7 ประเทศ ซึ่งก่อนที่จะมีการเสนอครั้งนี้มีรายงานว่าคณะทำงานในกระทรวงการต่างประเทศของญี่ปุ่นที่วิจารณ์ความรู้ความสามารถของกองทุนการเงินระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ในเอเชีย ซึ่งรายงานดังกล่าวนั้นนับเป็นที่แสดงให้เห็นถึงการมีเงื่อนไขที่ตายตัวเกินไปโดยไม่พิจารณาถึงความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมของประเทศผู้รับเงินกู้ ในขณะที่กองทุนการเงินเอเชียที่ญี่ปุ่นเสนอนี้มิได้ทำหน้าที่เพียงการปล่อยกู้เท่านั้นแต่จะแสวงหาความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่อป้องกันปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียด้วย พร้อมกันนั้นก็กล่าวอีกว่ากองทุนการเงินเอเชียจะไม่ได้เข้าไปแทนที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศแต่อย่างใด แต่จะเป็นองค์กรที่เสริมสร้างการสนับสนุนประเทศในเอเชียโดยมีเงื่อนไขในความช่วยเหลืออิงอยู่กับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ³⁷ โดยต้องการให้กองทุนการเงินเอเชียนำไปสู่การยอมรับด้านพื้นฐานเศรษฐกิจและพื้นฐานทางการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศก่อนที่จะกำหนดเงื่อนไขการกู้ยืมเป็นอันดับ

³⁶Kozo Kunimune, *Asian Economic Crisis 97/98 : Issue in Macroeconomic Imbalances, Capital Outflows and Financial Crises* (Tokyo : Institute of Developing Economies, 1999), p. 36.

³⁷Suvicha Pouaree, "Regional hero or opportunist," *The Bangkok Post* (March 21, 1999) : 6.

แรก³⁸ และประเทศญี่ปุ่นมีความเห็นว่าสภาพความตกต่ำของเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นนั้นต้องการระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกองทุนการเงินเอเชียนี้นำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นได้³⁹

แม้ว่าญี่ปุ่นจะพยายามมีบทบาทในการสร้างกองทุนการเงินเอเซียโดยมิได้ต้องการมาแทนที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศแต่อย่างใด แต่บทบาทของญี่ปุ่นในวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเซียค่อนข้างจำกัด แม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะมีความต้องการอย่างมากให้ผู้กำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นแสดงบทบาทมากขึ้นในการนำชาติต่าง ๆ ในเอเซียที่กำลังล่มสลายทางเศรษฐกิจให้รอดพ้นจากหายนะทางเศรษฐกิจพร้อม ๆ กับพยายามกดดันให้ผู้กำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นเปิดตลาดการเงินด้วยการปฏิรูประบบการเงินของญี่ปุ่นเสียก่อน⁴⁰ แต่สหรัฐอเมริกาได้กีดกันบทบาทของญี่ปุ่นในกองทุนการเงินระหว่างประเทศให้ออกจากวงจรรวมความช่วยเหลือในการกอบกู้เศรษฐกิจไทย โดยให้ญี่ปุ่นเป็นเพียงประเทศผู้ให้เงินสมทบประเทศหนึ่งของกองทุนการเงินระหว่างประเทศเท่านั้น⁴¹

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาไม่ต้องการให้ญี่ปุ่นแสดงบทบาทที่เด่นชัดเหนือกว่าตนในการให้ความช่วยเหลือประเทศไทย จึงต้องการให้ญี่ปุ่นแค่เป็นประเทศผู้ให้เงินสนับสนุนประเทศหนึ่งในกองทุนการเงินระหว่างประเทศเท่านั้น ส่วนบทบาทของประเทศอื่น ๆ ในยุโรปในทุกประเทศที่เป็นสมาชิกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศแม้จะมีปริมาณเงินสนับสนุนในกองทุนการเงินระหว่างประเทศถึงร้อยละ 29 แต่ก็มียุทธยาน้อยเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นและมีความเห็นคล้ายกับประเทศญี่ปุ่นต่อบทบาทของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ โดยนายกรัฐมนตรีโทนี่ แบลร์ (Tony Blair) ของอังกฤษ ได้กล่าวช่วงเดือนกันยายน ค.ศ. 1998 เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศ พิจารณาถึงการจัดตั้งที่ประชุมเบรตตัน วู้ดส์ขึ้นมาใหม่ หลังจากที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยนายโทนี่ แบลร์ เสนอว่าถึงเวลาสำหรับองค์การใหม่ ซึ่งบางทีอาจเป็นการรวมธนาคารโลกและ

³⁸Suvendrini Kakuchi, "Finance - Asia : Japan Serious About Setting Up Asian IMF," Available from http://www.oneworld.org/lps2/feb99/04_23_003.htm; INTERNET.

³⁹Fred C. Bergslen, "Reviving the Asian Monetary Fund," Available from <http://www.iie.com/NEWSLETR/news98-8.htm>; INTERNET.

⁴⁰อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, วิกฤตไทย วิกฤตเอเซีย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 41.

⁴¹เรื่องเดียวกัน หน้า 40.

กองทุนการเงินระหว่างประเทศเข้าด้วยกัน โดยมีความเห็นว่าการดำเนินงานแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ในเอเชียของกองทุนการเงินระหว่างประเทศโดยส่วนใหญ่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จ⁴²

4.4.2 การให้เงินสนับสนุนและความต้องการดำเนินนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อสหรัฐอเมริกา โดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีอำนาจมากที่สุดในโลก ในขณะที่เดียวกันก็มีความต้องการความสำเร็จในการปฏิบัติไปสู่เป้าหมายตามแนวความคิดเสรีนิยม ซึ่งประกอบด้วยการให้เอกราชกับประเทศอาณานิคม สถาบันระหว่างประเทศ การค้าเสรี และแนวความคิดประชาธิปไตย⁴³ ซึ่งในส่วนของความต้องการความสำเร็จในด้านของสถาบันระหว่างประเทศนั้น กองทุนการเงินระหว่างประเทศจึงถือกำเนิดขึ้นตามเป้าหมายของสหรัฐอเมริกา

เมื่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้ช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาเป็นระยะเวลาเกือบ 56 ปีแล้วนั้นใช้เงินจำนวนมหาศาลในการช่วยเหลือประเทศที่ประสบปัญหา และในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในเอเซียนั้นทำให้เงินโคเวต้าของกองทุนการเงินระหว่างประเทศลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ประธานาธิบดีคลินตันต้องการให้รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาอนุมัติเงินสนับสนุนจำนวน 18 พันล้านเหรียญสหรัฐให้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เนื่องจากฝ่ายบริหารของประธานาธิบดีคลินตันไม่สามารถให้เงินดังกล่าวนี้ได้เองโดยปราศจากความเห็นชอบจากรัฐสภาได้ เพราะในด้านการเงินนั้น รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณสำหรับทั้งกิจการภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอำนาจนี้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่รัฐสภาสามารถใช้ในการตรวจสอบและควบคุมฝ่ายบริหารได้⁴⁴ แต่อย่างไรก็ตามระบบรัฐสภาของสหรัฐอเมริกามีความล่าช้าอย่างมาก เนื่องจากการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบระหว่าง 2 สภา โดยมีการกระจายอำนาจออกไปอีกเป็นคณะกรรมการและอนุกรรมการหลายชุด⁴⁵ และถ้าฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติมีจำนวนสมาชิกของพรรคที่แตกต่างกันแล้ว ปัญหาในการลงคะแนนเสียงเห็นชอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

⁴²Bryan Johnson, "Saving the Global Economy : A Personal Reflection on the IMF Debate," Available from http://www.suite101.com/article.cfm/political_economy/11359; INTERNET.

⁴³Bob Catley, "Hegemonic America : The Benign Superpower?," *Contemporary Southeast Asia* Vol. 18 No. 4 (March 1997) : 377.

⁴⁴วิวัฒน์ มุ่งการดี, *นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา : โครงสร้าง กระบวนการ และรูปแบบ* (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 266.

⁴⁵เรื่องเดียวกัน. หน้า 270.

ก็จะเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากมากขึ้นด้วย ซึ่งในรัฐสภาของสหรัฐอเมริกา มีจำนวนสมาชิกของพรรครีพับลิกัน (Republicans) ที่เป็นฝ่ายค้านมากกว่าสมาชิกพรรคเดโมแครต (Democrats) โดยพรรครีพับลิกันเห็นว่าการให้เงินสนับสนุนต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้นควรมีเงื่อนไขเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงการให้เงินกู้ในกองทุนการเงินระหว่างประเทศด้วย⁴⁶

ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1997 นั้น รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาได้เพิกถอนความต้องการเงินจากฝ่ายบริหารของคลินตัน จำนวน 3.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ที่จะให้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศเพื่อใช้ในการความตกลงใหม่เกี่ยวกับการให้กู้ (New Arrangements to Borrow : NAB) เนื่องจากรัฐสภาต้องการให้ประธานาธิบดีคลินตันรับรองกฎหมายการทำแห้งด้วย แต่ประธานาธิบดีคลินตันปฏิเสธในการรับเงื่อนไขดังกล่าว⁴⁷ อย่างไรก็ตามฝ่ายบริหารของประธานาธิบดีคลินตันได้พยายามผลักดันการให้เงินสนับสนุนกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศอีกครั้ง และเพิ่มจำนวนอีก 14.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ สำหรับใช้การเพิ่มโควต้าเพื่อต้องการให้สมาชิกอื่น ๆ ร่วมกันให้เงินเพิ่มโควต้าในกองทุนฯ อีกร้อยละ 45 สำหรับเงินเพิ่มโควตานี้จะนำไปชดเชยเงินที่ได้ให้ความช่วยเหลือกับประเทศในเอเชียเป็นจำนวนมหาศาลที่ทำให้เงินของโควตาร้อยหรือเป็นอันมาก

เมื่อการเสนอให้ผ่านความเห็นชอบครั้งแรกไม่ประสบความสำเร็จ จึงมีการส่งเรื่องกลับไปให้รัฐสภาพิจารณาอีกครั้งในเดือนมกราคม ค.ศ. 1998⁴⁸ สภาผู้แทนราษฎรปฏิเสธความเห็นชอบที่จะอนุมัติเงินให้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1998 ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่าเงินที่จะให้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศจำนวน 18 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ จะมาจากการเจรจาต่อรองกับรัฐสภาให้ยอมรับร่างกฎหมายในการปฏิรูปกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่ด้อยประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาประเทศที่ขอรับความช่วยเหลือเป็นอันมาก⁴⁹ ซึ่งการนำข้อเสนอในการให้เงินกู้สนับสนุนกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้นมีการวิพากษ์วิจารณ์ในรัฐสภาเป็นอย่างมาก ทั้ง

⁴⁶“Funding the IMF,” Available from <http://www.policy.com/news/dbrief/dbriefarc70html>; INTERNET.

⁴⁷Bryan Johnson and Brett D. Schaefer, “IMF Reform? Setting the Record Straight,” Available from <http://www.heritage.org/library/background/bg1237.html>; INTERNET.

⁴⁸Bryan Johnson and John Sweeney, “Down the Drain : Why the IMF Bailout in Asia Wasteful and Won't Work,” Available from <http://www.heritage.org/library/background/bg1237.html>; INTERNET.

⁴⁹Bryan Johnson and Brett D. Schaefer, “IMF Reform? Setting the Record Straight,” Available from <http://www.heritage.org/library/background/bg1237.html>; INTERNET.

ฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย คือ สมาชิกส่วนใหญ่ของพรรครีพับลิกันในรัฐสภาที่ต้องการให้มีการปฏิรูปกองทุนการเงินระหว่างประเทศแลกกับความต้องการได้รับเงินจำนวนดังกล่าว⁵⁰

โดยฝ่ายที่เห็นด้วยกับการที่รัฐสภาจะให้เงินสนับสนุนต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศในการช่วยเหลือประเทศที่ประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะในเอเซียนั้น อาทิ

1. นายโรเบิร์ต รูบิน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) เห็นว่ากองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นสถาบันที่ถูกต้องที่เป็นศูนย์กลางในการสนับสนุน โครงการให้ความช่วยเหลือกับประเทศที่ประสบปัญหา ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นผู้เริ่มก่อตั้งมา 50 กว่าปีแล้ว ซึ่งได้ให้ประโยชน์เป็นเวลานานแก่ชาวอเมริกัน ดังนั้น สหรัฐอเมริกาต้องการให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือทางการเงินที่ช่วยป้องกันผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งถ้าเราไม่ให้ความช่วยเหลือก็เหมือนกับเป็นการทำลายผลประโยชน์ของเราเอง และสาเหตุที่ต้องให้เงินเพื่อช่วยประเทศที่ประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในเอเซีย คือ⁵¹

- ถ้าไม่มีการช่วยเหลือจะส่งผลอย่างมากให้ประเทศเหล่านี้มีความตกต่ำมากขึ้นในด้านความมีเสถียรภาพของค่าเงินในภูมิภาค ซึ่งจะสร้างผลกระทบกับการส่งออกของสหรัฐอเมริกา และศักยภาพในการแข่งขันอย่างมหาศาลให้กับธุรกิจและคนงานของสหรัฐอเมริกา

- จะมีความเสี่ยงมากถ้าหากให้ประเทศเหล่านี้แก้ไขปัญหาความไร้เสถียรภาพทางการเงินเอง ดังนั้นเพื่อผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในเอเซียจึงต้องพยายามช่วยเหลือประเทศเหล่านั้นให้ฟื้นตัวได้อีกครั้ง

สหรัฐอเมริกามีความสำคัญทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ในด้านความมั่นคงในการให้การสนับสนุนการฟื้นฟูระบบการเงินในเอเซียให้มีเสถียรภาพ ซึ่งเมื่อได้ตัดสินใจช่วยประเทศในเอเซียก็เป็นการทำเพื่อปกป้องและช่วยเหลือคนอเมริกันเอง โดยประเทศเหล่านี้เป็นลูกค้า คู่แข่งและเป็นพันธมิตรในด้านความมั่นคงที่สำคัญ การประสบกับความไร้เสถียรภาพทางการเงิน ความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ค่าของเงินที่ลดลงนั้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อการส่งออกของสหรัฐอเมริกา ศักยภาพในการแข่งขันของบริษัทในสหรัฐอเมริกาเอง ความเติบโตทางเศรษฐกิจ และท้ายที่สุดคือความมีชีวิตที่ดีของคนงานในประเทศ ซึ่งร้อยละ 30 ของการส่งออกของประเทศทั้งหมดนั้นไปสู่ตลาดในเอเซีย

⁵⁰Mark Suzman, "U.S. Congress nears deal on IMF Funding," Available from <http://www.ft.com/specials98/93faa.htm>; INTERNET.

⁵¹Robert E. Rubin, "Address on the Asian Financial Situation to Georgetown University," Available from <http://www.treas.gov/press/releases/pr2168.htm>; INTERNET.

ดังนั้นจึงเป็นการสนับสนุนงานเป็นด้าน ๆ งานสำหรับคนงาน โดยสหรัฐอเมริกา มีการส่งออกไปยังประเทศในเอเชียมากกว่าทางยุโรป ซึ่งรัฐแคลิฟอร์เนีย โอเรกอน และวอชิงตันนั้นมีการส่งออกไปเอเชียมากกว่าครั้งหนึ่งที่แต่ละรัฐส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ ทั้งหมด⁵²

นอกจากนี้ในส่วนของประเทศไทย นายโรเบิร์ต รูบิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่ายกย่องจะสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการเพิ่มวงเงินให้ถ้าประเทศไทยต้องการผ่านทางกองทุนการเงินระหว่างประเทศ โดยได้กล่าวว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างมาก ซึ่งความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความมีเสถียรภาพและความมั่นคงต่อสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก⁵³

2. ประธานาธิบดีคลินตัน เห็นว่าผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือกับประเทศและประชาชนของเอเชียนั้น เป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อที่จะเห็นเอเชียกลายเป็นตลาดที่ยิ่งใหญ่และเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญอีกครั้ง และสหรัฐอเมริกาทำในฐานะเป็นผู้นำระหว่างประเทศ⁵⁴ โดยเป็นผลประโยชน์ที่สำคัญในการสนับสนุนความมีเสถียรภาพและความรุ่งเรืองในเอเชีย โดยอัตราความเจริญเติบโตของการส่งออก การนำเข้าและการลงทุนของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวข้องกับฟื้นตัวของประเทศในเอเชีย และด้านความตกลงใหม่ในการกู้ยืมเงินนั้นต้องการเงินสนับสนุนจากรัฐสภาเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยเหลือประเทศที่ประสบวิกฤตการณ์ในโลกที่มีการขยายตัวทางการค้าและการเงินอย่างรวดเร็วดังเช่นเหตุการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้⁵⁵ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความมั่นคงของระบบการเงินของโลกเป็นอย่างมากและต้องการให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศมีเงินเพื่อที่จะตอบสนองกับวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันที⁵⁶

4. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เจเนซ เลซ (Janes Leach) ประธานคณะกรรมการการธนาคารและการเงิน (the House Banking and Financial Service Committee) กล่าวว่าประเทศสหรัฐอเมริกา มีผลประโยชน์มากกว่าประเทศอื่น ๆ ในการสร้างกองทุนการเงินระหว่างประเทศให้

⁵²Ibid.

⁵³Umesh Pandey and Chatrudee Theparat, "Rubin Hails Reforms and Vows to Support Additional Loans," *The Bangkok Post* (July 1, 1998) : 1.

⁵⁴"Remarks By the President to the Council on Foreign Relations," Available from <http://www2.whitehouse.gov/WH/New/html/19980914.520.html>; INTERNET.

⁵⁵"Transcript : President Clinton on Future U.S. - Asia Relations," *U.S. Information Service Embassy of the United State of America*, July7, 1998 : 2.

⁵⁶"IMF Funding," Available from <http://www.policy.coom/issuweek/98/092198.html>; INTERNET.

เข้มแข็งโดยให้เงินสนับสนุนในการฟื้นฟูเศรษฐกิจในประเทศที่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา และสามารถตอบสนองต่ออุปสรรคของระบบการเงินระหว่างประเทศ ดังนั้น สหรัฐอเมริกาควรเป็นผู้ให้เงินสนับสนุนกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศอย่างรวดเร็วด้วย⁵⁷

5. นายฮอน ลี เอช. ฮามิลตัน (Hon Lee H. Hamilton) กล่าวในสภาผู้แทนราษฎรว่า สหรัฐอเมริกามีบทบาทนำในการสร้างกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งได้นำมาสู่ผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกากว่าครึ่งศตวรรษมาแล้ว แม้ว่าจะไม่ได้สมบูรณ์แบบและมีบางอย่างต้องปรับปรุงแต่การสร้างควมมีเสถียรภาพทางการเงินระหว่างประเทศ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความมีสันติสุขของโลกนั้นเป็นสิ่งที่สหรัฐอเมริกาควรให้ความสนับสนุน⁵⁸

6. นางมาเดลิน อัลไบรท์ (Medelene Albright) ได้กล่าวว่า ถ้าหากรัฐสภามีได้ให้เงินเพิ่มโควต้าต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้นจะนำความเจ็บปวดมาสู่สหรัฐอเมริกา เพราะทำให้มีการดำเนินโครงการที่เอื้อประโยชน์ต่อสหรัฐอเมริกามากขึ้นและยังเป็นการทำให้ข้อเสนอที่ต้องการให้องค์การมีประสิทธิภาพมากขึ้นประสบปัญหา⁵⁹

ส่วนฝ่ายที่คัดค้านการที่รัฐสภาจะอนุมัติการให้เงินสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ อาทิ

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สเปนเซอร์ บัช (Spencer Bachus) และเบอร์นาร์ด แซนเดอร์ส (Bernard Sanders) ประธานและสมาชิกในคณะอนุกรรมการด้านการควบคุมดูแลและการตรวจสอบด้านการธนาคารและกรรมการด้านการเงิน (The General Oversight and Investigations Subcommittee of the House Banking and Financial Service Committee) เห็นว่าไม่ใช่ความรับผิดชอบของรัฐสภาที่จะอนุมัติเงินสนับสนุนจำนวนมาก ๆ ที่มาจากเงินภาษีของประชาชนอเมริกันให้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ โดยรัฐสภาต้องทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนชาวอเมริกันมากกว่า⁶⁰

⁵⁷“Lench Introduces IMF Funding, Reform Act,” Available from <http://www.house.gov/banking/12898/ea.htm>; INTERNET.

⁵⁸“IMF is and American Interest,” Available from <http://www.policy.com/docs/cr/hamilton020398.html>; INTERNET.

⁵⁹“อัลไบรท์กระตุ้นเอเชียหนุนไอเอ็มเอฟสวดคองเกรสจุดสหรัฐอเมริกาคต่ำ,” ผู้จัดการรายวัน (15 มกราคม 2541) : 10.

⁶⁰Bryan Johnson, “Congress Gears Up for IMF-Funding Debate,” Available from <http://www.suite101.com/articels/article.cfm/6938>; INTERNET.

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายริชาร์ด อาร์มี (Richard Arney) จาก House Majority Leader กล่าวถึงสมาชิกของพรรครีพับลิกันในรัฐสภาทุกคนว่าเป็นการไม่ถูกต้องที่เราจะนำเงิน 18 พันล้านเหรียญสหรัฐ จากเงินภาษีของราษฎรให้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศโดยปราศจากการให้รายละเอียดกับการอภิปรายของสาธารณะเกี่ยวกับลักษณะการใช้เงินหรือการควบคุมดูแลอย่างมีประสิทธิภาพของรัฐสภาในอนาคต ดังนั้น รัฐสภาจึงควรปฏิเสธการให้เงินจำนวนดังกล่าวแก่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ⁶¹

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่มีการถกเถียงกันเกือบปีในที่สุดกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ฝ่ายบริหารของประธานาธิบดีคลินตันและกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศจำนวนมากก็สามารถกดดันเป็นผลสำเร็จให้รัฐสภาให้เงินสนับสนุนกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศในอีก 2 ปีข้างหน้า คือ “Omnibus Appropriations Bill” ซึ่งอนุมัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1998 เป็นร่างกฎหมายที่รวมอยู่ในพระราชบัญญัติการจัดสรรเงิน (Omnibus Appropriations Act) ซึ่งอนุมัติเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 1998⁶² แต่การอนุมัติให้เงินดังกล่าวจำนวน 17.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยมีได้เป็นการให้เงินเปล่า ๆ แต่ต้องการให้มีการปฏิรูปนโยบายและการปฏิบัติในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ⁶³ ซึ่งรายละเอียดการปฏิรูปนโยบายและการปฏิบัติในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ อาทิ

1. ต้องการให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศมีความโปร่งใสมากขึ้น
2. กำหนดดอกเบี้ยพื้นฐานสำหรับกองทุนการเงินระหว่างประเทศและการลดระยะเวลาการชำระหนี้ลง
3. ปกป้องคู่แข่งของสหรัฐอเมริกาในเกาหลีใต้ที่ผลิตเซมิคอนดักเตอร์
4. ต้องการให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังสั่งการให้ตัวแทนของสหรัฐอเมริกาในคณะกรรมการบริหารในกองทุนการเงินระหว่างประเทศสนับสนุนนโยบายตามที่สหรัฐอเมริกาต้องการอย่างแข็งขัน
5. จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาระหว่างประเทศในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

โดยรายละเอียดในการปฏิรูปนโยบายและการปฏิบัติของกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้น ส่วนหนึ่งกล่าวถึงความต้องการให้คณะกรรมการบริหารของสหรัฐอเมริกาในกองทุนการเงินระหว่าง

⁶¹Ibid.

⁶²Bryan Johnson, “Setting the Record Straight on IMF Funding,” Available from http://www.suite101.com/article.cfm/political_economy/11782; INTERNET.

⁶³Bryan Johnson, “Congress Shoves Reform Down IMF’s Throat,” Available from http://www.suite101.com/article.cfm/political_economy/11782; INTERNET.

ประเทศ คือ คาริน ลิซซาเกอร์ (Karin Lissakers) ใช้ประโยชน์จากการเป็นคณะกรรมการบริหารของสหรัฐอเมริกาที่มีโควต้าสูงสุดในการตัดสินใจในเรื่องใด ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อสหรัฐอเมริกามากที่สุด ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นคณะกรรมการบริหารแบบแต่งตั้งเนื่องจากเป็นประเทศที่มีโควต้าสูงสุดร้อยละ 17.78 ในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งการมีโควต้าสูงสุดมิได้หมายถึงการให้เงินสมทบมากกว่าประเทศอื่นๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการมีอำนาจการลงคะแนนเสียงในการตัดสินใจเรื่องใด ๆ ที่เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารอยู่แล้ว

คณะกรรมการด้านการเงินในรัฐสภาต้องการให้ลิซซาเกอร์ใช้อำนาจการลงคะแนนเสียงของสหรัฐอเมริกาต่อต้านการให้เงินกู้ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศหากเห็นว่า การให้เงินดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับประเทศที่ขอความช่วยเหลือได้ เนื่องจากรัฐสภาเห็นว่าปัญหาการปกปิดการให้เงินกู้ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศไม่ถูกต้องควรทำให้โปร่งใส ซึ่งนักกฎหมาย (laws maker) เกือบ 30 คนในรัฐสภาต้องการให้ลิซซาเกอร์ใช้อำนาจการลงคะแนนเสียง (voice and vote) ของตนทำให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศมีความโปร่งใสมากขึ้น ในขณะที่ลิซซาเกอร์ได้ชี้แจงว่าในช่วงที่ตนเป็นคณะกรรมการบริหารคนหนึ่งมาเป็นระยะเวลา 5 ปีนั้น⁶⁴ มีการอนุมัติเงินกู้ประมาณ 2,000 ครั้งแต่มีเพียง 12 ครั้งเท่านั้นที่มีการใช้อำนาจการลงคะแนนเสียงในการให้เงินกู้เหล่านั้น ซึ่งลิซซาเกอร์ได้พูดถึงเป้าหมายที่ต้องการในการให้เงินกู้เพียง 9 ครั้งเท่านั้น⁶⁵ และไม่เคยเลยที่จะใช้อำนาจการลงคะแนนเสียงเพิกถอนการให้เงินกู้เหล่านั้น และมีความเห็นเพิ่มเติมว่ารัฐสภาไม่สามารถปฏิรูปกองทุนการเงินระหว่างประเทศโดยใช้อำนาจการลงคะแนนเสียง (voice and vote) ของผู้แทนในคณะกรรมการบริหารของสหรัฐอเมริกาได้⁶⁶

แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 1998 ในช่วงที่มีการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ความต้องการของประเทศญี่ปุ่นในการสร้างกองทุนการเงินเอเชีย และนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ นายโทนี่ แบลร์ เรียกร้องให้ตัวแทนของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 7 ประเทศปฏิรูปกองทุนการเงินระหว่างประเทศนั้น รวมถึงความต้องการของรัฐสภาของสหรัฐอเมริกานั้นส่งผลให้ลิซซาเกอร์และตัวแทนคณะกรรมการบริหารของประเทศอื่น ๆ ได้แก้

⁶⁴Bryan Johnson, "Russia, the IMF, and Reform," Available from <http://www.suite101.com/topics/page.cfm/687>; INTERNET.

⁶⁵Welden Bello, "U.S. Congress Press IMF for More Accountability and Transparency," Available from <http://focusweb.org/focus/pd/apec/fot25.htm>; INTERNET.

⁶⁶Bryan Johnson, "Congress Gears Up for IMF-Funding Debate," Available from <http://www.suite101.com/articels/article.cfm/6938>; INTERNET.

นายโทมัส เอ. เบอร์เนส (แคนาดา) นายเบิร์น เอสคาร์ (เยอรมนี) นายเอนโซ อาร์. กริลลี (ฝรั่งเศส) นายสตีเฟน พิกฟอร์ด (อังกฤษ) และนายยูอิโ โยชิมูระ (ญี่ปุ่น) ได้มีการเสนอโครงการการทำงานเพื่อสร้างความแข็งแกร่งในกองทุนการเงินระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อผู้อำนวยการทั่วไปของกองทุนและสมาชิกของคณะกรรมการบริหารอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติไปสู่การปฏิรูปในภายหลังที่จะปรับปรุงความมีประสิทธิภาพในกองทุนการเงินระหว่างประเทศเกี่ยวกับความโปร่งใส ความสามารถในการชี้แจงเหตุผลในการดำเนินงาน เป้าหมายและการตัดสินใจในองค์การรวมถึงนโยบายการให้เงินกู้ด้วย⁶⁷ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลิชซาเกอริไม่สามารถปฏิเสธความต้องการของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในความต้องการให้ปฏิรูปกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หลังจากที่มีการอนุมัติเงินสนับสนุนต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศจำนวน 17.9 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ได้

ดังนั้นถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการจัดสรรเงินของสหรัฐอเมริกาที่จะให้เงินสนับสนุนการเพิ่มโควตากับกองทุนการเงินระหว่างประเทศจะมีผลในอีก 2 ปีข้างหน้าก็ตาม แต่แนวทางการปฏิรูปและปฏิบัติในกองทุนการเงินระหว่างประเทศตามข้อเสนอจากรัฐสภาคงเป็นผลบ้างไม่มากนักน้อยหลังจากที่ลิชซาเกอริร่วมกับตัวแทนคณะกรรมการบริหารอื่นๆ ร่วมกันเสนอโครงการสร้างการทำงานเพื่อความแข็งแกร่งของกองทุนการเงินระหว่างประเทศต้องปฏิบัติตามในอนาคต เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีอำนาจในการออกเสียงในการตัดสินใจมากที่สุดในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ส่วนบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในเอเชียโดยผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศซึ่งวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นกับประเทศไทยเป็นประเทศแรก บทบาทของสหรัฐอเมริกาค่อนข้างจำกัดในช่วงแรกเนื่องจากยังไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ ที่มีผลประโยชน์มากกว่าประเทศไทยนัก แต่เมื่อประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่นซึ่งสหรัฐอเมริกามีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในประเทศเหล่านั้นมากกว่าประเทศไทย ซึ่งต่อมาเมื่อวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขยายไปสู่กับเกาหลีใต้และอินโดนีเซียจนต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศต่อจากประเทศไทยนั้น สหรัฐอเมริกาก็แสดงบทบาทมากขึ้นในการช่วยเหลือประเทศในเอเชียนั้น ซึ่งการช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกานั้นถือได้ว่ามิใช่เป็นการช่วยเหลือรัฐบาลประเทศในเอเชีย หรือบริษัทเอกชนของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ถือว่าเป็นการปกป้องผลประโยชน์ทั้งหลายของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียได้เป็นอย่างดี⁶⁸ ซึ่งถือได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้ใช้อิทธิพลของตนผ่านกองทุนการเงินระหว่าง

⁶⁷“Work Program on Strengthening the Architecture of the International Monetary,” Available from <http://www.imf.org/external/np/97/103098ed.htm>; INTERNET.

⁶⁸Amnuay Viravan, “The Great Asian Crisis : Danger and Opportunity,” Can Asia Recover its Vitality? : Globalization and the Roles of Japanese and U.S. Corporations eds. Institute of Developing Economies and Japan External Trade Organization, (Tokyo : Institute of Developing Economies, 1998), p. 9.

ประเทศเพื่อผลประโยชน์ของประเทศของตนได้เป็นอย่างดีจาก 4 มาตรการพื้นฐานที่ประเทศสมาชิกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศต้องปฏิบัติตามคือ ความมีเสถียรภาพ การเปิดเสรี การผ่อนคลายนกฏระเบียบ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าสหรัฐอเมริกามีผลประโยชน์มาจาก 4 มาตรการนี้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศต่อประเทศไทย ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการเพิ่มการลงทุนในช่วงปี ค.ศ. 1998 การเอื้อประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าและการเงินของประเทศไทยต่อการค้าของสหรัฐอเมริกา การแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งจะเป็นโอกาสทองของบริษัทสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก ส่วนประเทศอื่น ๆ ที่มีโควต้าสูงรองจากสหรัฐอเมริกาอีก 4 ประเทศนั้นมีบทบาทค่อนข้างจำกัดและถูกขัดขวางมิให้แสดงบทบาทนำในกองทุนระหว่างประเทศวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของเอเชียครั้งนี้โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น